

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: **SÖMLYAY JOZSEF.**

<p>Laptulajdonos: A „Népnevelők Budapesti Egyesülete.”</p>	<p>Kiadó: LAMPEL ROBERT (Wodianer F. és Fiai) Andrássy-ut 21. szám.</p>
<p>Megjelenik e lap minden szombaton. Előfizetési ára: Egész évre 4 frt Fél évre 2 frt Negyed évre 1 frt</p> <p>Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronként 10 kerral számítatnak. — Keziratok nem küldetnek vissza. —</p>	<p>A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz: Budapest, I., Alkotás-utca 19. sz., előfizetési pénzek, reclamatiók és hirdetések a kiadóhoz: LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedése, Andrássy-ut 21. szám alá küldendők.</p>
<p>TARTALOM: A nyugdíj-törvény revíziója. — Az Eötvös-alap jövője. PÉTERFY SÁNDOR—LAKITS VENDEL. — A szakszerű tanfelügyelet kérdéséhez. FÖLDES GÉZA. — A tanítói állás és a szolgálati pragmatika. (A f. v. tanítógyuletek javaslata) — A tanítók anyagi helyzete. LÁNG MIHÁLY. — A VIII. német gyűlés. (Vége köv.) SPECTATOR. — Az ev. ref. tanítók országos gyűlése. EMBER JÁNOS. — A IV. egyetemes tanítógyűlés rendező-bizottságából. — A végrehajtott bizottság ügyiratai. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.</p>	

A nyugdíj-törvény revíziója.

A napilapok után az a hír terjedt el, hogy a tanítói nyugdíj-törvény revíziójának előmunkálatai be vannak fejezve s a javaslat az ősz folyamán tárgyalás alá kerül.

Maga az a tény, hogy a 8—9 év óta huzódozó, egy évtized óta »tanulmányozott« ügy végre valahára határozott alakot kezd ölteni, örömmel töltheti el a tanítókat; fájdalom, a revízió nem ígérkezik olyannak, mely csak a jobb jövő reményével is kecsegtethetné a szegény tanítót.

S hír szerint a revízió csupán a járulékok leszállítására, olcsóbb pénzen nagyobb többlet biztosíthatására terjed ki, egyebekben marad minden a régi. Azaz, hogy nem jól mondjuk, nem marad a régi állapot; mert a mostani helyzetnek eddig meg volt az az előnye, hogy reményvel kecsegtette a tanítókat; a hír szerint keresztül viendő revízió ettől is megfoszt bennünket, a nélkül, hogy valami kézzelfogható nyujtana helyette. Ugy látszik, ragya veri el reményeink vetését s a mi sorsunk, hogy e szöveget ismét megtegyük: adtál uram esőt, nincs köszönet benne!

A terv szerint a biztosítható nyugdíj minimuma 300, maximuma 600 forint. A járulékok leszállítatnak s a ki több nyugdíjat akar biztosítani, a többlet után kevesebbet fizet, mint eddig. Ez az egyedüli jó, mely a tervbe vett revízióból felénk integet.

Igaz, hogy az alap rengeteg nagyra nőtt: az is való, hogy ebből olyan természetű nyugdíj kitellenék, a minőt az állami professorok élveznek; de hát mi nem vagyunk professorok; nekünk úgy jó, a mint jön; az alából,

☛ Lapunk e számához egy egész ív melléklet van csatolva. ☛

nehogy az édig nőjön a sok millió, a tanítói fizetéseket fogják 300 frtra kiegészíteni.

Ne áltassuk magunkat, ismerjük be, hogy e hatalmas alapot nem mi tanítók teremtettük meg, valamivel hozzájárultunk mi is a viszonyaink között nagy töke összehordásához; de alapjában a nemzet rakta azt össze számunkra. És pedig nem abból a czélből, hogy az alapból tanítói fizetéseket, hanem, hogy tanítói nyugdíjakat adjanak. Rossz helyre nem megy az alap, ha tanítói fizetéseket is csinálnak egy részéből, csak jellemzi közállapotainkat, hogy, ha a tanítószágon segíteni akarnak, nem találnak más segítséget, minthogy a megtakargatott filléreket adják ide, hogy túl adjunk rajtuk.

Nem szeretjük a folytonos jajgatást, mert ezzel helyzetünkön mit sem változtatunk; de a tények hatása alatt kénytelenek vagyunk konstátálni, hogy a társadalom vezérlő osztályai kevésre becsülik a népiskolát. Sokat irnak, sokat beszélnek róla; nincsen nap, hogy meg ne mentetnék a szegény tanítóval a hazát (annyira megy ez már, hogy sok jámbor atyánkfia egészen el van telve az ő nagyra hivatottságával); de mikor tetterre kerül a sor, nincs a ki hatoskákra váltsa a nagy mondások utalványait. A társadalom vezérlő osztályai azért becsülik kevésre az elemi iskolát, mert a maguk részére nem látják semmi hasznát. A közép és felsőbb társadalmi osztályok nélkülözhetik az elemi iskolát; tehát nem is sokat törődnek vele. Az elemi iskola alapjában a köznép (napszámósok, mesterlegények, földmivesek, kis-iparosok) iskolája. A vezérlő társadalom egy része nem érdeklődik az elemi iskola iránt; mert nem látja közvetlen hasznát, másik része veszedelmesnek találja a köznép művelődését s csak egy része (talán a legkisebb része) becsüli a népiskolát magáért a köznépért, melyet a nemzet fundamentumának tart. Tény, hogy a vezérlő társadalmi osztályok ez utóbbi csoportja nőttön-nő, de, hogy a hatalom telje nincs a kezében, a bánásmódból látszik, melyben a köznép nevelői részesíttetnek. — Ne beszéljünk a katonákról, mert azok kiváltságos osztályt képeznek; de szóljunk a többiről, bíró, postás, vasutas, professor, erdész stb. stb. mind komolyan számba vett tényezői a nemzet kulturának; ha ezeken segíteni kell, akad rá pénz a költségvetés keretén belül; egyedül a tanító részére nincs.

Igaz, hogy furcsa egy helyzet ez a mienk, a sok vallással és nemzetiséggel; de az sem szenved kétséget, hogy egyetlen hitfelekezet sem gördítene akadályt, mind nagyon szívesen venné, ha az iskolára az adóhivatalba kellene adóznia.

Mindezeket nem azért hozzuk fel, mint ha az elégedetlenség paraszát szitogatni volna kedvünk; csak a helyzetet akartuk e kitéréssel megvilágítani. Nem vagyunk Taylor Jeremiás követői; sőt azt állítjuk, hogy folyton nő a vezérlő társadalmi osztályok ama csoportja, mely a népiskolát a köznépért veszi számba. Első sorban tőlünk függ, hogy e csoport erkölcsi erejét és számbeli súlyát növeljük, hogy legalább utódaink valaha hasznát láthassák. Mutassuk meg, hogy a népiskolai nevelésben részesült gyermekből értékesebb ember válik, mint az azt nélkülözötthől s majd csak akad utódaink részére az ország költségvetésében egy pár garas; nem kell a nyugdíj-alapot rendeltetésétől elvonni.

Az állítólag készen levő tervezet szerint a szolgálati idő ezután is 40

esztendő marad. Ez a revíziónak a legsajtóbb intézkedése, mely a reménytelenség sűrű ködét borítja különösen az idősebb, de azért a jelen törvény értelmében is nyugdíj igénynyel bíró kartársak lelkére. E szerint még a most szolgáló nemzedék többsége is »110—150 forint rendes nyugdíjjal« lesz kénytelen a legmagasabb tőkélyre vinni a koplalásnak egyébiránt alaposan megszokott művészetét.

30 évre nem lehet leszállítani a tanító szolgálati idejét, mert a tanító 20 éves korában önálló állomáshoz jut. 50 éves korában, szellemi és anyagi ereje teljében, mikor tapasztalatait legjobban tudná értékesíteni, nyugalomba vonul, hogy még valami más foglalkozást keresvén és találván, kényelmes existenciát biztosíthasson magának. Kétségtelen, hogy ez a szententia nincsen az igazság látszata nélkül.

Való igaz, hogy a mely tanító életének 50—55-ik évét megéri, 30 évi szolgálat mellett teljes pensióval mehetne nyugalomba. Igen ám, csak hogy a tanítósnak legalább 50%-a (határozottan nem beszélhetünk, miután csak tapasztalatok után szólnak, ez idő szerint pozitív adatok még nem állnak rendelkezésünkre) nem éri meg a 30 szolgálati évet; idő előtt sirba dönti a gond, erkölcsi és anyagi nyomor, »az iskola pora«, miazma, a foglalkozás ideg-emésztő volta. Nem csalódunk, ha azt állítjuk, hogy a tanítósnak felének sohasem kell nyugdíj, mielőtt erre kerülne a sor, elmegy »fényleni« a csillagok közé; a hátra hagyott családnak kell első sorban a penzió, mely 30 esztendei szolgálati idő mellett nagyobbra szabatik.

Tegyük fel, hogy a tanítósnak fele megéri a 30 évi szolgálat lerovása után teljes nyugdíjképességét; vajjon feltehetjük-e azt, hogy ez 50% csupa szellemi és testi erőktől duzzadozó s további szolgálatokra képes egyénekből fog állani? Az ember szervezetének, a tanító élete körülményeinek alapos vizsgálata után vajjon nem jövünk arra a tapasztalatra, hogy a nyugdíjképes kort megért tanítóknak legalább a fele valóságos rokkantakból áll; kiknek nyugalmazását az ügy érdeke és emberbaráti okok követelik? Azt hisszük, hogy igen.

Menjünk tovább a feltevésekkel; tegyük fel, hogy a tanítósnak 25%-a teljes lelki és testi egészségben éri meg teljes nyugdíjképességét, vajjon fellehet-e azt is tennünk, hogy a 25% lemond lakásáról, pótlékairól, kántori jövedelmeiről, iskolájáról, melyet 30 év alatt, ha meg nem kedvelt, legalább erősen megszokott, csak azért, hogy a lábászárán üsse a legyet, vagy a nap-nap mellett nálunk is egyre jobban érvényesülő munka-megosztás mellett vajmi gyéren kínáló más foglalkozás után nézzen? Épen nem! E 25% többsége is tovább fogja szolgálni ereje fogytaig, vagy élete gyertyájának kialvásáig a népnevelést; erkölcsi és anyagi okok miatt kénytelen így cselekedni.

Koczkáztassuk meg az utolsó feltevést is. Tegyük fel, hogy a tanítósnak 5—8%-a teljes erőben éri meg a 30 évet s csupán kényelemszeretéből feláldozza a törzsfizetésen felül levő járulékait, vagy dupla gázsira vágyik s az okok egyike miatt nyugalomba vonul. Vajjon a tanítósnak e csekély töredékeért igazságos dolog-e a nagy többséget egy méltánytalan nyugdíjtörvénynyel büntetni? És épen azokért, kik általában különben is a selejtesebb elemeihez tartoznak a tanítósnak; mert a ki 30 évi szolgálat után, 50 éves korában, erejének teljében, minden igaz ok nélkül oda hagyja a pályát, melyen 30 év óta működik, az bizony a 30 év alatt sem

sokat tehetett; haszon az ügyre, ha mielőbb másnak engedi át a cselekvés terét.

Szükségesnek véltük ezeket a revízió hírével kapcsolatban elmondani, hogy a teendőkre hívjuk fel a figyelmet. Alapos és teljesen biztos információkat kell az ügy állásáról szereznünk s ez alapon — az anyagi kérdéssel kapcsolatban — az egyetemes gyűlés elé kell vinnünk a dolgot. Nem áztatjuk magunkat nagy reményekkel; de talán sikerülni fog a szolgálat idejére vonatkozólag némi sikert elérnünk.

Az Eötvös-alap jövője.

A magyarországi néptanítók tulajdonát képező eme közvagyonnak azóta, a mióta az orsz. képviselői tanítógyűlésekkel hozták szoros összeköttetésbe, nagyon bizonytalanná lett a sorsa. Oly bizottság gondozza mind maig, melynek mandátuma az alapszabályok értelmében már rég lejárt. — E bajon segítendő, a gyűjtés- és kezeléssel megbízott orsz. bizottság s a III. egyet. tanítógyűlésből kiküldött végrehajtó-bizottság — támaszkodva egyrészt a m. é. szi.-lstvännapi végr. bizottsági nagy gyűlés határozatára, de másrészt kellőleg biztosítani kívánván az alap további gondozását — a következő kérelmet intézték a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez:

Nagyméltóságú miniszter Ur! Kegyelmes Urunk!

»A magyarországi tanítók Eötvös-alapját kezelő és gyűjtő országos bizottság« a »III-dik egyetemes tanítói gyűlés kebeléből kiküldött végrehajtó-bizottság«-gal egyetemben azon alázatos kérelemmel járul Nagyméltóságú Urunk elé: méltóztassék kegyesen elrendelni, hogy a Magyarországi tanítók Eötvös-alapja, melyet a Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium által az 1885-dik évi május hó 12-én 19.216 sz. alatt kibocsátott magas rendelettel megerősített és ./- alatt ide csatolt alapszabályok az »Országos képviselői tanítói gyűlés« ügkörébe helyezték, a jelen 1890-dik évben megtartandó IV. egyetemes tanítói gyűlés alkalmával az »Eötvös-alap« szabályzatának 55. §-a értelmében egy oly közgyűlésnek adassék át továbbfejlesztés céljából, a melyen a IV. egyetemes tanítói gyűlésnek csak azok a tagjai vehessenek részt, a kik egyttal az Eötvös-alapnak is rendes tagjai közé tartoznak.

Alázatos kérelmünket a következőkkel bátorodunk támogatni.

a) Az »Eötvös alapot gyűjtő és kezelő országos bizottság« teljesen meggyőződött arról, hogy az »Eötvös-alapot« is csak egy teljesen önálló, ujonnan megalkotandó és minden más egyesülettől és gyűléstől független egyesület fejlesztheti és emelheti azon magaslatra, a melyen feladatának megfelelhet. Azon körülmény, hogy az »Eötvös-alap« az országos képviselői tanítógyűléssel szerves kapcsolatba jutott, megakadályozta azt, hogy az »Eötvös alap« országos bizottságai az alapszabályok 29. §-a értelmében időnként megújittassanak és szükség esetén kiegészíttessenek. Így történetelt meg, hogy az »Eötvös-alap« országos bizottságai, a melyek a II-dik országos képviselői tanítói gyűlésen választottak meg még az 1883-dik esztendőben, a lefolyt 7 év óta sem meg nem újítottak, sem ki nem egészítették, és hogy az »Eötvös-alap« jelenleg oly bizottságok által gondoztatik, a melyeknek mandátuma az »Országos képviselői közgyűlés« sza-

bályainak értelmében is már régen lejárt. Az 1883-dik évben megválasztott bizottsági tagok közül négyen már elhaláloztak és helyükbe új tagok nem léphettek, valamint azon tagok helye sem tölthetett be, a kik a bizottsági tagságról leköszöntek. Az »Eötvös-alap kezelő és gyűjtő országos bizottság« tagjainak és tisztviselőinek egy része pedig már kimerült a bizottsági tagsággal járó munkában, egyrészt azért, mivel más egyesületekben is sokat követelnek tőlük; másrészt azért, mivel időközben hivatalos állásukban emelkedvén, rendes kötelességeik is tetemesen megszorodtak. A lefolyt 7 év óta a bizottság tagjai közül heten nevezettek ki rendes osztálytanítói állásukból vezető- avagy igazgató-tanítókká. Nem csodálandó tehát, hogy az »Eötvös-alap« ügyeivel foglalkozó gyűléseken nem vehetnek rendesen részt és hogyha az ügy népszerűsítésének terjesztése körül nem fejthetnek ki elegendő erélyt. Ezek a tények alázatos véleményünk szerint eléggé igazolják, hogy az »Eötvös-alap« országos bizottságait minél előbb újra kell szervezni.

b) Az »Eötvös-alap«-nak az »Országos Képviselési tanítói gyűlés«-nek ügyköréből való kivételét és egy újonnan megalkotandó »Országos Eötvös-alap-egyesület« körébe való áthelyezését megkívánja egyrészt az a körülmény, miszerint kérdéses, hogy a nagy költségekkel járó »Országos képviselési tanítói gyűlés« megsz-e ezentul bizonyos meghatározott időközökben tartható; másrészt pedig az a tény, hogy a miként a II-dik Országos képviselési gyűlésen is igen sok oly egyesület volt képviselve, a melyeknek tagjai egészen távol állottak az Eötvös-alaptól, és időközben egy másik külön álló felekezeti jellegű Országos tanítói segélyegyesület hoztak létre; épen úgy a később megtartandó Országos képviselési tanítói gyűléseken is sok oly tanítói egyesületi képviselő is befolyást gyakorolhatna az »Eötvös-alap« ügyeire, a kinek ehhez voltaképen semmi köz sincsen. Az Eötvös-alapot pedig csak az oly egyének gyülekezete fejlesztheti ki és gondozhatja hiven, a kik egytől-egyig tagjai lévén az »Eötvös-alap« együletének, a tanítók ezen országos jótékony intézete iránt meleg érdeklődéssel is viseltetnek. Ezen, és hasonló indító okok vezették az országos tanítói árvaházi bizottságot is arra, hogy a Nagyméltósági Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszterium beleegyezésével kivegye a Tanítók országos árvaházának ügyeit az »Országos képviselési tanítói közgyűlés« hatásköréből, holott az 1885-dik évi 19,216 sz. a. kelt magas Miniszteri rendelet az »Országos tanítói árvaház« ügyét szintén szerves kapcsolatba hozta volt azzal.

c) A »III. egyetemes tanítói gyűlés kebeléből kiküldött végrehajtó-bizottság« által az 1889. évben megtartott nagy-gyűlésen, a melyen 84 tanítói egyesület, illetőleg testület vett részt, a tanítóságnak azon egyhangú óhajta nyilvánult, hogy a »Magyarországi tanítók Eötvös-alapja«-nak sorsa felett a jelen évben megtartandó IV. egyetemestanítói gyűlésnek azok tagjai döntsenek, a kik egyuttal az Eötvös-alapnak is tagjai, és elhatározták, hogy Nagyméltósági Kegyelmes Urunkhoz azon alázatos kérelemmel járulnak, hogy az »Eötvös-alap« jelenlegi alapszabályainak az 55-ik §-ban foglalt intézkedését magas rendeletével érvényre emelni kegyeskedjék.

d) A »Magyarországi tanítók Eötvös-alapja« a megalkotandó »Országos Eötvös-alap egyesület« kezei között is ugyanazon célokat fogja a Nagyméltósági vallás- és közoktatásügyi Miniszterium felügyelete alatt szolgálni, a melyeket annak megalapítói és a magyar néptanításág kitüz-

tek és a melyeket a magas kormány is helyben hagyott és megerősített a jelenleg érvényben álló alapszabályok szentesítése által.

Nagyméltóságu Miniszter Ur, Kegyelmes Urunk!

A III. egyetemes tanítói gyűlés kebeléből kiküldött végrehajtó-bizottság, mely az 1883. évben a legnagyobb készséggel hozzájárult ahhoz, hogy az »Eötvös-alap« az egyetemes tanítói gyűlések hatásköréből az ország tanítóságának nagy többségétől vett utasítás értelmében az »Országos képviseleti tanítói gyűlés« ügykörébe helyeztessék át, egyedül az »Eötvös-alap« jól felfogott érdekeit tekintve vette a mult évben fontolóra a hazai néptanítás ezen országos jótékony intézetének sorsát, és csakis a 84 tanítói egyesület képviselőiből álló gyűlésnek egyhangu határozata által indítatva kéri Nagyméltóságu Urunktól a legalázatosabban az »Eötvös-alap« szabályzatainak az 55. §. által előirt intézkedésnek magas rendelet útján történhető életbeléptetését; — s a midőn a »Magyarországi tanítók Eötvös-alapját gyűjtő és kezelő országos bizottság« is ilyen értelemben járul Kegyelmes Urunk színe elé alázatos kérelmével, teljes meggyőződéssel reményli, hogy Nagyméltóságu Kegyelmes Urunk a fentebb kifejtett alázatos kérésnek teljesítése által a magyarországi tanítók »Eötvös-alap«-jának ügyét azon akadályoktól fogja felszabadítani, a melyek a lefolyt években kifejlődését meggátolták. Ugyanezért alázatos könyörgésünket ismételve, maradtunk hódolatteljes tisztelettel a Nagyméltóságu Kegyelmes Urnak a »III. egyetemes tanítói gyűlés kebeléből kiküldött végrehajtó bizottság«-nak és az »Eötvös-alapot kezelő és gyűjtő országos bizottság«-nak nevében

Budapestben, 1890. évi július hó 30-án.

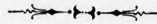
legalázatosabb szolgálai:

PÉTERFY SÁNDOR,

az Eötvös-alap gyűjtő- és kezelő orsz. bizottságnak
elnöke.

LAKITS VENDEL,

a III. egyet. tanítógyűlés végrehajtó-bizottságának
elnöke.

A szakszerű tanfelügyelet kérdéséhez.

A IV. egyet. t. gyűlés programjában egyik legfontosabb pont az »állami szakszerű tanfelügyelet« kérdése. Tanügyünk fejlődése érdekében is ettől várunk legtöbbet. — A tanítói egyletek, testületek meg ezen kérdést igen nagy érdeklődések között tárgyalták, de a legnagyobb rész — az »állami« jelző okozta tévedésből bizonyosan — csak a tanfelügyelői intézményt vette bonczkés alá s csak igen kevesen — s ezek nagy része is csak mellékesen érintve — terjeszkedtek ki a helyi tanfelügyeletre: az iskolaszékekre és áll. isk. gondnokságokra.

Tisztelettel kell adoznunk azon egyleteknek, testületeknek, melyek az egyet. gyűlés tárgyait megvitatták s azok között különösen ezt is, mert tárgyilagosságuk által a tanítói érettségnek, a szellemi magasságnak érdekes jelét mutatták be.

Csaknem minden egylet összhangzóan fejtette ki álláspontját a szakszerű tanfelügyelet kérdésében; de mivel a szaktanfelügyeletből részt követel — s a népokt. törvény szerint nyer is — minden iskolaszék, minden áll. isk. gondnokság, mulasztást követne el az egyetemes gyűlés, ha vitaközösséit ezekre is ki nem terjesztené.

Ha vita tárgyát képezheti a tanfelügyelői képesítés, ha megkívánjuk, hogy az a hivatalnok, kinek véleménye tanítói ténykedésünkben irányadó, képes is legyen azt kellő szakértelemmel megítélni, akkor nem találok jogtalannak ama követelésünket sem, hogy a ki még az általános mivelt-ség legegyszerűbb részét is nélkülözi, az az iskola szellemi ügyeinek vezetésében egyáltalában semmi befolyással ne bírjon.

Az iskolaszékek igen nagy %-a, mondhatni impozáns többsége, különösen faluhelyeken az »irni-olvasni egy keveset (néha semmit) tudó« községi lakosokból áll. — Ilyen az áll. iskolai gondnokságok egy része is. — A tanfelügyeletet pedig közvetlen ezek gyakorolják s a tanfelügyelő meg véleményét igen sokszor ezek jelentéseire, vagy véleményére kénytelen alapítani.

A törvények és szabályrendeletek olyan köteleességeket rónak rájuk, mely a szégyen pirját kergeti minden önérzetes tanító arczába.

Kötelesek ezek a többek között: »hetenkint (az iskolát) legalább egyszer meglátogatni.« Azok minden tagja »felügyel a tanításra (!) s az iskolai törvények és felsőbb rendeletek pontos végrehajtására«, (kivált ha rajtok kell valamit végrehajtani) s az iskolaszék »a tanulók vagy gondviselői és a tanító között fennforgó panaszokban és az iskolai fegyelem ügyeiben elsőfokulag határoz«, »az évi vizsgálaton jelen van«, eljárásáról a községnek évenként legalább két ízben, sürgős és fontosabb esetekben többször is jelentést tesz.« (L. 1876. 28. t. cz. 13. §.)

Az ezen törvények végrehajtásáról kiadott min. utasítások tovább mennek, mert a törvény szelleméből kifolyólag az iskolaszékek és áll. isk. gondnokságok jogkörébe utaltatott a tankönyvek megválasztása s egyszersmint utasítottak, hogy kötelesek felügyelni, vajjon »a tanítók a választott tankönyvek szellemében és módszerében járnak-e el«. A tanítók által elkészített tan- és óraterveket ezek vizsgálják felül s ha jónak és helyesnek találják, csak úgy küldik be a tanfelügyelőnek s rendelik el a tantermbeni kifüggesztést s azután felügyelnek, hogy az » pontosan meg tartassék«. Ha valamelyik isk.-széki vagy gondnoksági tagnak a tanító eljárása ellen kifogásai vagy »észrevételei« lennének, azokra azt »négy szemközt figyelmezteti és ha ennek kellő foganatja nem lenne, azok iránt az iskolaszéki gyűlésnek tesz jelentést.« (L. Isk. sz. 1876. évi ut. 62—64. §§; Gondn. ut. 52—55. §§; Volt Hat. Jrv. szab. III. 62. §.)

Ennél tágabb felügyeleti jogköre magának a tanfelügyelőnek sincs. S tudva azt, hogy ezen hatóságokhoz tartozó »tanfelügyelők« a legtöbb helyen a népből s annak is a »domidoctusaiból« választatnak ki, legalább mi, tanítók, ezek ténykedéséről felháborodás nélkül nem beszélhetünk. S akkor, midőn tanítói ténykedésünket törvényesen ily értelműen tömeg van hivatva elbírálni: jogosnak vélem a társadalomtól, a törvényhozástól követelni, hogy a tanügyet, a tanítói tekintélyt e ferde intézkedésektől tisztítsa meg, mentse meg.

Nagy szerencse, hogy még ezideig némely, — s tán a legtöbb iskolaszék a törvény adta ezen hatalmát nem ismeri — még ide sem emelkedett, mert akkor igazán jaj lenne a szegény tanítónak, kit a nép zöme ma is sok helyt rajta élő proletárnak tart. — De ismerem — sőt részben át is éltem — mindazon fájdalokat, miket az ily iskola-székek okozhatnak

a tanítónak. Az ő szavuknak van a törvényben gyökerező hatálya, melylyel szemben a tanító tiltakozása csak a kisebbség.

De menjünk tovább!

Az iskolaszékeket a községi (felekezeti iskolánál a felekezeti) képviselő testületek választják.

Azok magukat önálló hatáskörrel felruházott testületeknek tartják, a képviselő-testületek pedig ezt tagadják, mert ők választják s így mi természetesebb, minthogy e két testület mindig élben áll egymással. — Ha az iskola-szék a tanfelügyelő rendelkezése szerint határoz, gáncsolja azt a képviselő testület. — A tanfelügyelő legtöbbször a tanítótól várja, hogy intenciói érvényesüljenek, de a tanító mit tehet? . . .

Ő tagja ugyan a széknek, még pedig hivatalból. A törvény a lelkészt és tanítót egyhelyt és egyszerre nyilvánítja iskolaszéki tagoknak s annak még sem egyenlő jogu tagjai, mert a pap lehet az iskolaszék elnöke, de a tanító nem, »mert a tanítói működés az iskolaszéki elnökséggel a törvény szelleméből kifolyólag össze nem egyeztethető.« (Lásd 10.892. sz. a. k. 1885. évi márcz. 24-én kiadott közokt. min. rendeletet). Tehát az ilyen s ehhez hasonló intézkedések nyilvánvalóvá teszik azt, hogy a tanító a látszat szerint a többi iskolaszéki tagnak tagtársa, de a valóság szerint annak egy alárendelt közege s így az arra gyakorolható befolyás is legföllebb egyéni jelentőséggel bírhat.

Mindezeket összegezve, nem habozom kimondani, hogy az iskolaszéki intézmény jelen alakjában tovább fenn nem tartható. Kezdetben az iskola népszerűsítésének szolgálatában állott, vagy inkább kellett volna állani, de ma már a tanügy sem lehet a laikus közönség vesszőparipája, melyen lovagolhat akárki. A paedagogia is a tudományok között önálló helyet foglal el, annak művelői is megkövetelik, hogy felettök csak szakértelemmel és szakképzettséggel bíró felügyelők ítélkezzenek s így a régi — már magát idő előtt leélt — rendszerrel szakítani kell.

Ezekből kifolyólag óhajtanám, hogy a IV. egyetemes tanítógyűlés az állami szakszerű tanfelügyelet című tétellel kapcsolatosan mondja ki:

1. Az iskolaszékek felesleges intézmények, s a rájuk ruházott teendőket elvégezhetik a községi (felekezeti) képviselő-testületek.

2. A községi (felekezeti) képviselő-testületnek, községi (felekezeti) előljárásnak a tanító — illetőleg igazgatótanító — hivatalból tagja s azoknak szakelőadója.

3. A tanfelügyelő a hivatalos rendeleteket, leiratokat stb. a tanítóval közli, szóval: a tanítóval — illetőleg igazgatóval — levelez.

4. A községi (felekezeti) előljárásságok, képviselő-testületek csak az iskola administratív ügyeit intézhetik.

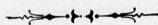
5. A tanító — illetőleg igazgató — a nem tetsző határozatok ellen hivatalból felfolyamodással élhet.

Ez lenne tehát az a vázlat, mely a szakszerű tanfelügyelet szempontjából az iskolaügy fejlődése érdekében szükséges lenne. — Ebben vélem a tanítás ügyének felszabadítását az avatatlan kezek befolyása alól. — Ezt követeli a tanügyi közigazgatás lánczolatos szervezete. A miniszter szakelőadó a miniszteri tanácsban és parlamentben; a tanfelügyelő a közigazgatási bizottságban és megyei képviselő-testületi gyűlésben s miért ne lehetne a tanító ép ilyen a községben?

Nem lehet a népet a befolyás jogától megfosztani? Tehát olyan jog-

tól, mely nem az övé, mely az egész nemzetet illeti! A tanügy nem községi, nem felekezeti autonomikus ügy, hanem politikum; s kit az állam annak felügyeletével megbiz, annak ahhoz érteni kell, annak arra rákészült embernek kell lennie, ki gyámola, segítője tudjon lenni a gyengének, a lankadónak, ostora a hanyagnak, a dőrének . . . S ha ez így lesz, ha felszabadul a már férfikorát élő tanítói osztály a rá nem illő járszalagról s kezébe adtuk a tanügyet az állam öntudatos szakértő ellenőrzése alatt álló független tanítói osztálynak, kik aztán függetlenségök, önállóságuk érzetében szabad, függetlenségért élő-haló nemzedéket nevelhetnek: megtettük kötelességünket s felszabadítottuk a bilincsekben sinlődő nemzeti Geniust.

FÖLDES GÉZA.

A tanítói állás és a szolgálati pragmatika.

— A IV. egyet. tanítógyűlésre 2. tételül kitűzve. —

»A tanítói állás biztosítása s a tanítók szolgálati viszonyainak szabályozása (szolgálati pragmatika) különös tekintettel a tanítói oklevél értékére«. Így szól a IV. egyet. tanítógyűlés 2-ik s tegyük hozzá: legfontosabb s megoldás szempontjából a legnagyobb körültekintést igénylő tétele.

Három egymással összefüggésben levő, de azért külön elbírálást igénylő tétel foglaltatott e pont alá. A főváros három tanító egyesülete, nevezetesen: a »Népnevelők Budapesti Egyesülete«, a »Budapesti Tanítótestület«, s a »Budapesti (budai) Tanítóegylet« együttesen tárgyalván a kérdést, Somlyay József, előadó, javaslatát csakis a két első egyesület (testület) tette teljes egészében magáévá, míg a »Budapesti (budai) Tanítóegylet« a javaslatnak csak az 1. és 3. pontját fogadta el, a szolgálati pragmatika kérdésében külön álláspontra helyezkedett. A két egyesület véleménye e felette fontos kérdést illetően a következő:

1. A tanítói állást kellőleg csak az biztosíthatja, ha törvényadta jogát az államhatalom egyenlő mértékben gyakorolja nem csupán a közvetlen felügyelete alá tartozó állami és községi, de a tulnyomó számban levő felekezeti, kegyuri, alapítványi, magántársulatok és egyesületek által fentartott iskolák felett is. Ennélfogva a magyar közoktatásügyi kormányhoz felirat volna intézendő az egyet. tanítógyűlésből, melyben hazánk tanítósa arra kéri fel közoktatási miniszterünket, intézkedni a rendelkezései, hogy azon szabályok, melyek az alkalmazást és elbocsajtást illetően irányadók az állami és községi iskolák tanítóira nézve, kötelezők legyenek az egyes hitfelekezetek s magántársulatok stb. által fentartott iskolák tanítóira nézve is.

2. A tanítók szolgálati viszonyainak szabályozása ez idő szerint a legnehezebben megoldható kérdések közé tartozik és pedig azon szétágazó viszonyról fogva, a melybe a népiskolák az utóbbi évtizedek fejlődése folyamán jutottak. Részletekig menő alapossággal egyetemes gyűlés e kérdést meg nem vitathatja; a szolgálati viszony rendezése mélyen belevág az iskoláknak az államhoz, egyházhoz, megyei és községi s más helyi vagy országos hatóságokhoz fűződő s talán évszázadokon át kifejlett, törvényhozásilag sem kifogásolt jogviszonyába. De

mert a rendezetlen jogviszony nem egyszer káros hatással volt már magára az oktatásügyre, sérelmesség s nem egyszer végzetesség magára a tanítóra nézve, az egyetemes tanítógyűlés mondja ki, hogy e kérdést nem tartja elodázandónak; de épp amaz oknál fogva, mert e tárgy alapján készítenő munkálat a legapróbb részletekig kell, hogy felölelje a tanítók jogait és kötelességeit, feltüntesse híven az iskolának az államhoz, egyházhoz, megyei és községi hatóságokhoz s egyéb iskolai bizottságokhoz tartozó jogviszonyát, ennél fogva a szolgálati pragmatika kérdését az egyet. t. gyűlés alapos tanulmány tárgyává öhajtja tenni; evégből megbizza az ez alkalmal hozott határozatainak végrehajtása s az ügyek további vezetése czéljából kiküldendő bizottságot, hogy a tanítók szolgálati viszonyai szabályozásának kérdését behatóan tanulmányozza s teljesített munkásságáról, ill. tanulmányának eredményéről a legközelebbi egyet. tanítógyűlésnek számoljon be.

3. A tanítói oklevél értékére nézve mondja ki az egyet. tanítógyűlés, hogy a tanítói oklevelet minden oly állások elnyerésénél, hol a qualificationális törvény erejénél fogva az érettségi bizonyítvány felmutatása szükséges, egyenlő értékűnek kívánja tekintetni az érettségi bizonyítványnyal. Feliratilag kéri fel ennél fogva az egyet. t. gyűlés a közokt. ügyi kormányt, hogy a kívánalomhoz képest ez ügyben rendeletileg intézkedni méltóztassék.

Budapesten, 1890. évi június hó 30-án.

VAJDAFY GUSZTÁV,
a Népnev. Budap. Egyes. elnöke.

HAJÓS MIHÁLY,
a Népnev. Budap. Egyes. jegyzője.

JENY JÓZSEF,
a Budap. Tanítótestület elnöke.

TÁRNO KÁROLY,
a Budap. Tanítótestület jegyzője.

*

A »Budapesti (budai) Tanítóegylet« a fennebb közölt határozati javaslatnak 1. és 3. pontját teljesen magáévé teszi, a 2. pontot (szolgálati pragmatika) illetőleg azonban Péterfy Sándor javaslatához csatlakozik s azt mint általa elfogadott határozatot terjeszti az egyet. tan. gyűlés elé. Álláspontunk tehát e kérdésben a következő:

Tekintettel azon körülményre, hogy hazánkban a tanítói szolgálatra vonatkozó szabályzatoknak egyöntetű és országos intézkedés útjánvaló megalkotása az adott viszonyoknál és körülményeknél fogva nehéz, majdnem lehetetlen: kéri fel a IV-dik egyetemes tanítói gyűlés a vallás- és közoktatásügyi magyar királyi Miniszter ur Ö Nagyméltóságát arra, hogy készíttesse el az illetékes, egyes tanítói egyesületek véleményének figyelembe vétele mellett az állami népiskolák tanítóinak szolgálati szabályzatát olyképen, hogy az a többi iskola fenntartó hatóságokra nézve is irányadó lehessen és hasson oda, hogy az országban létező összes népiskolai hatóságok is rendezzék a tanítókra vonatkozó szolgálati pragmatikát, a népoktatásügynek és a néptanításnak jól felfogott érdekében, minél előbb.

ALMÁSY JÁNOS,
a Budap. (budai) Tanítóegyl. elnöke.

SZABÓ LAJOS,
a Budap. (budai) Tanítóegyl. jegyzője.

A tanítók anyagi helyzete.

— A IV. egyetemes tanítógyűlésre 7. tételül kitűzve. —

A tanítók anyagi helyzete, daczára annak, hogy 1868 óta e téren is haladás észlelhető, ma sem kielégítő. Vannak tanítói állomások, a melyeknek jövedelmei még a 300 frt. minimumot sem érik el. Van ma is akárhány 150—200 frttal javadalmazott tanítói állomás. Hogy ilyen fizetésből hogyan élnek meg hazánk minden szegényebb tájékán tanítótársaink, arról volt alkalmam nem egy helyen közvetlen tapasztalatot szereznem. 150—200 frtból a tanító nem hogy önképzésére fordíthatna csak egy fillért is; ellenkezőleg, a mindennapi betevő falatot sem szerezheti meg, ha csak nem megy személyesen kapálni, kaszálni, aratni, nyomtatni stb. Kik azok, a kik ilyen állomásokat elfogadnak? Vagy nem képesített, a képzőintézet 1—2. osztályát látogtató proletárok, kik ma itt, holnap ott ütik fel tanyájukat; rendszeren a képzőintézetből, mint teljesen hasznavehetetlen erők, elmeneszettek. Vannak megint olyanok és pedig nagy számban, a kik az elemi iskola bevégezése utána 17—18 éves korukban belépnek a képzőintézetbe s 2—3 év múlva, mint okleveles tanítók sanyargatják az ifju nemzedéket. Hja! az a felvételi vizsgálat, az sokat ölel fel; ennek köntöse alatt tömik meg a felekezeti tanítóképzőintézetek egy részét a nyaggal. Ki nem hiszi, ám látogassa meg a gör. kath. és gör. kel. tanítóképzőintézeteket. majd igazat fog adni nekem, mert amit ide irtam, azt a szomorú tapasztalat diktálta tollamba. Ilyen tanítók tekintélye kevesebb a falusi jómódu parasztnál. Nem is lehet csodálkoznunk; a hol hiányzik a kellő szellemi fölény, ott tekintélyről szó sem lehet. Alapos képzettséggel bíró tanító ilyen állást nem fogad el, mert igényei minden esetre nagyobbak, sem hogy a jelenben tanítói állásának megfelelően 150—180 frtból megtudna élni. A képzőintézet internatusában sokkal jobb dolga volt; ott izletes táplálékot nyert; ilyen állomáson pedig nincs miből s hol tisztességesen megélnie. Ezen szomorú állapotoknak véget kell vetni még pedig első lépés a tanítói javadalmazásnak tényleges rendezése legyen. Kerüljük itt is a szélsőségeket; egy részről ne kérjünk annyit fizetési minimum gyanánt, a mennyit meg nem kaphatunk, de más részről hagyjunk fel már végre valamennyit meg nem kaphatunk, hogy a tanító munkájának sikeres betöltésében lelje boldogságát, hogy a jól végzett munka nemes öntudata legyen a tanító édes jutalma. Jól van! Én a magam részéről az idealismust egy tanító elengedhetlen kellékének tartom; ez adja meg munkájának színét, életét, virágát; de hiába predikál bárki idealismusról ott, hol az asztalfőköből vagy almáriomból hiányzik a kenyér, hol a tanító és családja mezitláb jár, mert nem akarják az egy ünneplő czipőt elszakítani, hol ételt s ruhát kér a gyermek s nincs miből adni, a hol a tanító uzsorásnak kell, hogy előre eladja fizetését, mert üres a pénztár, vagy mert nem fizetik le bérét. Tisztelt tanítótársaim! Itt hagyjunk békét a vigasztalásnak s tegyünk más-kepen; az édes szavak drága enyhe helyett adjunk valóságos gyógyírt e beteg állapot megszüntetéséhez. Gondolkozzunk arról, hogy hogyan lehetne az 1868. évben megállapított 300 frt minimumot tanítótársainknak nemcsak papíron, — mert hisz ott régen megvan — hanem a valóságban

*) A Délmagyarországi Tanítóegylet pancsovai fiókegylete ez évi máj. 1-én tartott közgyűlésében az itt kifejtett nézetet egészben magáévá tette. — K a r n e r János, t. egyll. elnök.

is biztosítani. És csak azután, ha ezen kérdéssel végeztünk, kezdjük a fizetés javításának a kérdését, azonban itt sem szabad ám egyszerre 400 frtról 800 frtra ugranunk, mert legyen ügyünk bármilyen igazságos, azt soha sem szabad elfelejtenünk, hogy minden jó dolog fokozatosan fejlődik. Én az arany középutat választom, midőn először is számba veszem a mai viszonyokat ezek elbirálása után megelégszem kevesebbel, de az azután biztos legyen. Az ígélet csak akkor ér valamit, ha be is váltják. A ki sokat markol, keveset szorít. Az elmondottak után én a következőket javaslom a tanítók anyagi helyzetének javítására nézve:

1. Hajtassék végre az 1868. évi 38. t. cikknek a 300 frt minimumra, lakásra stbire vonatkozó intézkedése azon tanítóknál, kiknek tanítói fizetése 300 frtnál kevesebb.

2. Határozottan el kell különíteni egymástól a kántortanítói állomásoknál a kántori és tanítói díjakat; a hol a kettő együttvéve nem érné el a 600 frtot, ott a tanítói díjat emelni kell.

3. Minden iskolafentartó adja meg a tanítónak fizetése után a 10%-os ötödéves pótlékot, a kántor-tanítóknál az összes fizetés után számítva.

4. A tanítók fizetése következőleg szabályoztassék:

a) Minden tanító fizetése 100 frttal emelendő. b) A városi tanító fizetése 500 frtnál kevesebb nem lehet. c) A kik eddig már nagyobb fizetést élveztek, abban meghagyandók.

5. A magas kormány adja meg ezekre nézve a jó példát s 300 frtos tanítóinak fizetését emelje fel 400 frtra. Azt mondják nincs pénz. Ujabb puska és ágyu, puskapor stb. embergyilkoló szerszámokra vannak milliókra menő hitelek s póthitelek, de ember- s így hazát mentő eszközökre nincs. Itt megáll az ember esze s önkénytelenül azon gondolat merül fel, hogy ma, a 19. században él-e, avagy talán abban a korban, midőn az ember darab-számba ment. Én meg vagyok arról győződve, hogy az országgyűlés, ha erre a czélra a miniszter költséget kér, pártkülömbőség nélkül megszavazza.

Baross miniszter előtt a kereskedelmi politika terén be sokat tartottak lehetetlennek, míg ma bámulva állanak meg alkotásai előtt.

Csáky gróf, a mi magas és fenkölt lelkü miniszterünk az alkotásokat megkezdé: olvashatták t. tanítótársaim amaz örvendetes rendeletét, melyben felhívja az illetékes hatóságokat, hogy a tanítói fizetéseket írják össze s erre vonatkozó jelentéseiket minél előbb küldjék be. Itt az ideje, hogy a kántortanítók és segédtanítók ügyét megbeszéljük s praktikus határozatainkról a jóakaratu kormányt értesítsük.

6. A tanító nyugdíjul egész fizetését nyerje.

7. A szolgálati idő 35 évre szállíttassék le.

E pontokat nem tartom szükségesnek indokolni; annyira megvilágították már többen e kérelem igazságos voltát, hogy én csak ismétlésekbe esném, ha elmondanám az okokat

LÁNG MINÁLY.

A VIII. német tanítógyűlés.

A napirend második tárgyát: A tanító felszabadítása a lealacsonyító egyházi-szolgálat alól czimű tétel képezte. E tétel előadója Kumm tanító volt Steglitzből.

A történelem tanúsága szerint, az iskola hajdanában teljesen jelentéktelen állásban volt. Csak lassanként emelkedett ki Európa s különösen

Németország a barbárság sötétségéből, melybe a népvándorlás folyamán süllyedt. Az egyház érdeme, hogy első volt, mely a népeknek a fölszabadulás munkájában segédkezet nyújtott. Az első iskolák nagyrészt egyházi vagy vallási czélból alakultak.

A klerus alsóbb rendjei tartoztak az írás, olvasás, számtan, ének és a hittan elmeinek tanításában legalább annyira segédkezni, hogy az egyház fenállása ne veszélyeztessék. Mivel az egyház az iskolák alapításánál csupán saját előnyére volt tekintettel, nagyon természetes, hogy az egyházi dolgokkal foglalkozó férfiakra bízta az iskolaügyeket is. Így lettek az ajtónállók vagyis kulcsárok az exorcizisták (a rossz szellemek elűzői) a lektorok (a bibliából felolvasók) és az akoluthok (a püspökök követői) tanítókká, kiknek az lett a feladatuk, hogy a klerus fenntartására szükséges sarjadékról is gondoskodjanak.

A *reformatio*, mely annyi iskola alapítását vonta maga után, a papságot két rendbe vonta össze. Szokásból meghagyták a második rend kezei között az elemi iskolákkal való foglalkozást, míg az első papirend a latin iskolák gondozását vállalta magára. Így támadt a protestans egyházban ama sajátos rendelkezés, hogy az akoluthok, a lektorok, az ajtónállók stb. egyszersmint tanítókká lettek s viszont sok tanító egyuttal akoluth, lektor stb. is vala.

Eleinte csak a városokban, később, a harmincz-éves háboru korában, a falvakban is hasonló viszonyok fejlődtek ki. Itt a plébános tanította az ifjúságot a katekizmusra. Gyakran átruházta azonban e tanítást az egyház szolgájára, a ki a lektor, kántor, harangozó és egyházi is vala. Majd a hatóságok is kötelességévé tették az egyház szolgájának, hogy vasárponként és még két hétköznapon tanítsák az ifjúságot a katekizmusra, a népet egyházi énekekre, a plébános rendeletei szerint.

Itt már látjuk a tanítói hivatal és az egyházi között az összefüggést. A tanítónak több oktatni valója lett, de az egyházi szolgálatát is megnehezítették. Nyomorult pénzügyi viszonyok, vagy a plébános iránti szivességéből gyakran elvállalták az egyházi terhes szolgálatokat, melyek azonban inkább a lelkész, mint az egyház érdekében állottak. Az utódra azután az elvállalt szolgálatok kötelességszerűleg átháramoltak.

A történelem tanúsága szerint tehát az egyházi-szolgálat volt az eredeti, a tanítóskodás pedig később ráruházott hivatal. Természetes dolog továbbá az is, hogy a népiskolák szaporításával, falvakban és kisebb városokban egyiránt, a már alkalmazott egyháziakat és harangozókat, mint legalkalmasabb személyeket, választották el tanítókká.

A történelem még arról is tanuskodik, hogy régebben az egyházi-szolgálat volt a fontosabb, az iskolázás csak kevesebbé fontos mellékereset. Ma éppen megfordítva van a dolog. Az egészen lealacsonyító templom-szolgálat egészen el van különítve a tanítói állástól, Poroszország kisebb városaiban és falvaiban azonban majdnem mindenütt együtt jár a kettős hivatal. Ugyszintén keletj Poroszországban, Posenben, Sziléziában, Brandenburgban, Pommeraniában, Szászországban, Hannoverben, Schleswig-Holsteinban stb.

Miféle foglalatosságok tartoznak a lealacsonyító egyházi-szolgálatok körébe?

Ide nem tartoznak az orgonistai a kántori és a felolvasóiak, mivel ők az isteni tiszteletnek és szent cselekvéseknek tényezői és örei. Mint felolvasó az egyház-község lelkészének és tanítójának tekinthető; az orgonálás, éneklés és felolvasás fontos szolgálatok, mivel közvetlenül és hatékonyan közreműködnek az ájtatosság emelésében s már e miatt is nagyobb tekintélyt kölcsönöznek a tanítónak, s mivel nem kicsinyelhető képességet tételeznek föl a zene és éneken való jártasság. Ama foglalatosságok tehát becsületére válnak a tanítónak, mert tőlük függ a hívek lelki épülésének java része.

A lealacsonyító egyházi szolgálatok közé tartoznak azon foglalatosságok, a melyekben az egyházi sem nem segédje, sem nem helyettesítője a papnak, hanem az ő és a község szolgálója, midőn oly dolgokat végez, melyekhez semmiféle különös képzettség nem kívánatos.

Ilyen lealacsonyító szolgálatok, midőn a tanító minden templomi cselekvényénél a pap mellett assistálni kénytelen; midőn születésekről, hirdetésekről jelentéseket visz a papnak; esketéseknél és keresztelesek alkalmával az általa gondozott egyházi szereket kirakosgatja; a szenteltviz-tartót vízzel megtölti; az ujjak megtörlésére szolgáló kendőt kéznél tartja; a keresztszülők nevét följegyzi; esketések és keresztelesek alkalmával a szükséges tárgyakat a templomból az illető házba elviszi meg visszahozza; e mellett gyakran a pap számára könyöradományt gyűjt; a templomi énekszámot a paptól elhozza és azt a templomban a fekete táblára fölírja vagy kirakja; az orgonistának az énekeket jelenti; a lelki atyának az agenda-t fölnyitja; a templom kegyurának az énekeket bejelenti és ezt megelőzőleg számára a könyvben föl is keresi; övé a felügyelés kötelessége a templom, a torony, a harangok, az óra, a temető, a temetések stb. stb. fölött; szükség esetén éjjel-nappal ő keresztel; neki kell a templom-ajtót kinyitni és bezárni, a sekrestyét télen fűteni, a templomi tárgyaknak és magának a templomnak tisztántartásáról gondoskodni; neki kell a gyertyákat meggyújtani és eloltani; a gyűjtőperselyt kiállítani vagy a csengőperselyt a templomban körülhordani; neki kell a templomi lépcsőket télen-nyáron tisztogatni, temetéseknel énekelni, az évvidijakat, tojásokat stb. összeszedni; a harangokat kenegetni; ünnepnapokon többszörösen harangozni, mindennap háromszor az imára szóló harangokat megkondgatni stb. stb.

Poroszország némely vidékén még a temetésre és menyegzőre való meghívásokat is a tanítónak kell végeznie, mint egyházfinak, mely igazán lealacsonyító szolgálat. Kap is érte, kellő bókolások után 50 vagy 75 fillért s aztán elmehet.

Igy állanak a viszonyok sok helytt ma is! pedig az iskolának szabad fejlődése csak ott lehetséges, a hol a tanító személye is, mint az iskola legfontosabb tényezője szabad és ment minden szellemet lenyűgöző teherrel. A tanítót föl kell menteni a lealacsonyító egyházi-szolgálatok alól. Mert az egyházi-szolgálat megakadályozza a tanítót: 1. a tanításnak pontos, lelkiismeretes gondozásában. Igen gyakran igénybe veszik a tanítót, tapasztalás szerint, a templomi szolgálatok éppen akkor, mikor az osztályában kellene foglalatoskodnia. Reggel misére kell harangoznia, a templomban rendezkednie stb. Gyakran elmarad aztán ily okok miatt egy-egy fél, sőt egész óra a tanításból, pedig a ki tudja, milyen becses a tanítás, főleg a falusi

iskolákban, a nyári hónapokban, az nem kívánhatja a tanítói és egyházi-hivatalnak illetően együttes fenntartását.

2. Az egyházi-szolgálat gyakran igénybe veszi a tanító idejét az iskolai órákon túl is, s ez által megfosztja őt az üdüléshez s a tanításhoz és saját tökéletesítéséhez szükséges időtől is. A naponkénti 5–6 órai szellemi munka, szakadatlanul hangos, érthető beszéd kíséretében, kívánatossá teszi, hogy a tanítónak ideje maradjon az üdülésre, melyet teste-lelke egyformán jogosan megkövetelnek. Az iskolákra való előkészület is megkívánja a maga idejét, s ha nem akar a tanító tespedni, más tekintetben is tökéletesítenie kell magát; de honnan veszi erre az időt, ha mindennap száz lépcsőn kell a toronyba fölballagnia, hogy az órát fölhuzza; el kell mennie a plébániai hivatalba, hogy a napi parancsot tudomásul vegye; sőt még éjjel sem nyugodt, mert már kora reggel meg kell kondítani a harangot, s végezetül mindezek után feláldozza még egészségét és lelki üvösségét.

A tanítóság tudja, hogy nem az a 26–32 óra teszi tönkre a lelkiismeretes tanítót, melyet az iskolában tölt, hanem a majdnem ugyanennyi időt igénybe vevő javítása az írásbeli dolgozatoknak, az előkészület az oktatásra, és főleg a szóban levő, más irányú százféle foglalkozás. Miért ne törekednék a hivatásának igazán élni akaró és tudó tanító megszabadulni attól a foglalkozástól, mely őt főmunkásságában: a tanítóiban sokszorosán és súlyosan sújtja, sőt testi-lelki is agyonnyögözi. Minden hivatal megköveteli manap a maga egész emberét; meg az iskola is. Az egyházi szolgálat azonban a tanítót munkásságában megakasztja, sok óráját az iskolától egyenesen meglopja.

3. Az egyházi-szolgálat, ugyan az egyház-község, mint a pap részéről a tanítónak sok kellemetlenséget okoz.

Majd a templom, majd a toronyóra szolgálta okot a szidalomra. Persze, ilyenkor nem a papot szidják. A templom néha nem eléggé tiszta, az óra nem jár pontosan, a harang kongása sem erőteljes stb. A tanítónak tünni kell.

Sok bosszúságot és haragot szerez a tanító a jövedelmek beszedésével. Fizetni senki sem szeret, még a tanítónak sem. Van aztán ilyenkor civakodás és veszekedés, s fizetni nem akarás esetén ott a legvégsőbb fórum: a bíróság. Ha azonban a tanító a béke barátja, s megelégszik àzzal, a mit az emberek jó szántukból juttatnak neki, akkor — szent a béke.

A jóakaró pap könnyíteni fog az egyházi számtalan dolgán, de az önhitt, gögös papnak is meg van a hatalma, hogy megéreztesse azt alantasával. A sekrestye, a szószék, oltár stb. stb., a templomnak minden egyes darabja bő alkalmat szolgáltatnak a papi hatalmaskodásra.

A község és pap s a tanító mint egyházi között áldatlan viszony megfosztja az utóbbit a tanítósághoz kívánatos lelki frisseségtől, nyugodtságtól, vidámságtól. Mind két fél: az egyház s az iskola egyaránt csak nyernének, ha egymástól az egyházi-szolgálat tekintetében elválasztatnának.

4. Az egyházi-szolgálat a tanítónak szükséges tiszteletet és tekintélyt csökkent. Habár az egyházi-szolgálatok tisztességes funkciók, mégis ellentétben állanak a tanítói hiva-

tással. Ez tudományos képzettséget igényel és tisztán szellemi foglalkozás; amazok gépies dolgok, melyeknek elvégzésére minden ép testű ember alkalmas. Ha még most tekintetbe vesszük, hogy a jó tanító a templomi szolgálatokat éppen a saját növendékeinek és azok szülőinek szeme láttára végezi, bizony ez sem fogja a tanítói tekintélyt emelni.

Igaz, hogy egy humanus pap mellett az egyházi-tanító sem lámpákat tisztogatni, sem söprögetni nem fog, mert a tanító e rá nézve lealázó munkát mással is végezetheti, de erre is engedélyt kell kapni a paptól; a ki e lealázó munkáknak személyesen való teljesítését is megkövetelheti a tanítótól. Ha már e munkát a tanító helyett bárki más is jól teljesítheti, miért követelik azok elvégzését még mindig a tanítóktól? A tanító hivatása tisztán szellemi, az egyházié tisztán gépies. A tanító legyen csupán tanító!

Az egyházi hivatalnak a paptól való elválasztását illetőleg pénzügyi tekintetek képezik a legnagyobb nehézséget. Ha az egyházi által eddig élvezett jövedelmek, a föld és ház használata, természetmennyek s egyéb jövedelmek, valamint az esketésekből, keresztelésekből folyó adományok olyan természetűek, melyek eredetileg a plébánost illetik, a ki tulajdonképpen csaklemondott róluk az ő segédje javára, akkor a szolgálat föl-hagyásával természetesen a jövedelmek is elmaradnak. Csakhogy nehéz dolog volna a jövedelmek kizárólagosan papi természetét ma már bizonyítani.

A tanító, a lealázó szolgálatok elhagyásával, teljesítheti az egyházi teendői közül az organistait és a kántorit. És ennél fogva méltányos is, ha a tanító az utóbb említett teendőért egyházi-fizetésének nagyobb részét is megkapja.

Hogyan vilhető e kettős állás szétválasztása keresztül?

Bizzuk az időre, az emberekre, az egyházközségek bölcsességére? Ha az egyházi hivatalt a tanítóival igazán és általánosan összeegyeztethetlenné tartjuk a tanító szociális állásával, akkor általánosan el is kell azt törölni. És ezt Németországban csak a közoktatási törvény által lehetne elérni.

A beszéd befejezése után némi vita keletkezett, de a gyűlés a következő határozatban állapodott meg: A lealázó egyházi-szolgálatoknak a tanító által való teljesítése nem áll semmi összefüggésben az állás lényegével, sőt hivatalt lealacsonyítja és akadályozza kötelességének teljesítésében. A VIII. berlini német tanítógyűlés tehát megújítja követelését: A lealázó egyházi szolgálat többé a tanítóra rá nem ruházandó.

Roche Lipséből jelenti, hogy a Comenius-féle alapítványból emelt központi pedagógiai könyvtárban jelenleg 52,000 mű van elhelyezve, s felkéri a tagokat a könyvtárnak további hathatósabb pénzbeli támogatására.

Riszmann Berlinből a Monumenta Germaniae paedagogica szerkesztősége nevében fölhiyja a gyűlést a nagy nemzeti vállalatnak főleg az anyaggyűjtés által való támogatására.

Rebhuhn Berlinből örömmel hozza ezuttal már a gyűlés tudomá-

Folytatása a mellékelt íven.

sára, hogy a német iskola muzeum, mely a Disterwegre vonatkozó minden nemű tárgyak, levelek, művek stb. összegyűjtésével foglalkozik, igen szépen gyarapszik.

Freyer Lipcseből a Kehr-emlék ügyében figyelmébe ajánlja a gyűlésnek a gyűjtés folytatását s jelenti, hogy 7100 márka már is rendelkezésre áll.

A gyűlés további tárgyát, a leányok képzőintézete ésház-tartási iskolájáról szóló tétel elmellőzésével, az iskolazsinat képezte. Előadó Greszler főtanító volt Barmenből.

Az iskolazsinat (tanács) kérdésének — ugymond — tulajdonképen csak az a célja, hogy a mai iskolaigazgatást és iskola szervezetet alkalmoszerűen átalakítsa, és pontosan formulázni akarja a rég hangoztatott követelést, hogy az igazgatás gyakorlásában és szervezetében annak a tényezőnek is jusson egy kis hely, melyet és a kit fontos kérdések eldöntésénél első sorban kellene meghallgatni: s ez az iskola éstánitóság.

Manap, legalább elméletben mindenki elismeri, hogy az iskola gondozásánál a népelet mind ama tényezőit be kell vonni, kiknek az ifjuság és népnevelésnél természetes érdekeik vannak. Ilyenek: a család, az iskola, a község, az állam és az egyház. Csak az a kérdés, mennyi befolyás és mily keretben biztosíttassék az iskola vezetésében minden egyes tényezőnek. Vitás kérdésekben ki legyen a döntő? Kié legyen a legfőbb vezetés? Igen sokan az állami vezetéssel rokonszenveznek. Mások még mindig az anya és leánya, vagyis az egyház és iskola szoros kapcsolatát és amannak elsőbbségét vitatják. A családnak, a községnek, az iskolának és a tanítónak természetes jogaira alig gondolnak. Tudni való dolog, hogy néhány nagyobb várost kivéve, a tanító joga ma tényleg a plébániai hivatalban van.

Az »állam, egyház, és iskola« triasa úgy látszik csak arra való, hogy legyen az államnak és egyháznak egy harmadik területen vitakozni valója. Ha az állam, egyház és községnek az iskolához való jogáról és befolyásáról helyes fogalmat akarunk szerezni, tisztába kell jönnünk, melyek az iskolára befolyással birni akaró tényezőknek legfontosabb életfeladatai, minő természetes vonatkozásban állanak egymással, és minő természetes viszonyban vannak az iskolához.

Az alkotmányos államok legelső feladatai közé tartozik, hogy minden polgára megszerezze amaz életfeltételeket, melyek a friss, egészségesen létező élethez szükségesek; gondoskodnia kell az államnak, hogy minden egyes állampolgár választott pályáján teljes erejét kifejthesse, a maga és az összeség javára és üdvére. Az államnak kötelessége éppen úgy gondoskodni a haza fegyveres védelméről, mint a szellemi és erkölcsi, a társadalmi és állami sikeres fejlődésről. De az állami mindenhatóság kora lejárt, önszegély és önkormányzat képezik ma a nép erejének rugóit. Az állam ereje csak akkor válik a nép üdvére, ha minden egyes állampolgár egyszersmind a magáéval is hozzájárul és főleg a maga erejére támaszkodik. Ha megkívánjuk minden polgártól, hogy lelkiismeretes munkássággal küzdje végig élete pályáját, sőt nemzeti kötelességeinek is megfelelni törekedjék, akkor elkerülhetetlenül szükséges, hogy ifjúságában lehetőleg magas fokú általános műveltségben részesült legyen. Az állam elutasíthatatlan kötelessége továbbá a

kellő számu tan- és nevelő intézetekről való gondoskodás, a folytonos szakszerű felügyelet, stb. szóval az állam kezeibe kell a iskola legfőbb érdekeit összpontosítani, s nem szabad soha többé e szent jogot sem az egyháznak, sem más testületnek átengedni, ha csak önkezeivel nem akarná az egyetemes néperő jótékony kifejlődését előlni.

Ebből azonban nem következik az, hogy tehát az államnak jogában és kötelességében áll korlátlan mindenhatósággal intézkedni a nevelés és tanítás ügyében. Az állami befolyásnak ott legyen a határa, hol a paedagogia tudománya, s a paedagogusok, tanítók és az iskola befolyása kezdődik, t. i. ott, hol a tanítás és nevelés célját és alapelveit kell megállapítani, hol a célra vezető utakat és módokat kell kijelölni. Mert a szellemi élet kifejlődése éppen oly meghatározott, változatlan természeti törvények szerint történik, mint a körülöttünk levő természeté: s e természeti törvényeknek megvetése vagy elhanyagolása lelki elnyomorodást okoz ugy az emberi világban, mint az abnormis viszonyok az állati és növényi életben.

Melyek az on utak és módok, melyek a szellem kifejlődését könnyen és biztosan elősegítik?

Erre a kérdésre csak a paedagogiai és a rá épített iskolai gyakorlat tud megfelelni; s ennél fogva a nevelési és tanítási irány kijelölésére egyedül a paedagogia, az iskola és a tanító illetékes, nem pedig az iskolán kívül álló más testület.

Habár az államnak az iskolaügy terén jeles szakemberei vannak, mindent összevéve ők mégis csak az iskola külső dolgaival törődnek főképen: az iskola belső, szellemi fejlődése és a felügyelők közt nem is lesz addig teljes összhang, míg az iskola természetes képviselőjének: a tanítónak is helyet nem juttatnak az iskolai tanácsban.

A tisztán államilag szervezett iskolai ügynek meg vannak a hátrányai is. Könnyen kifejlődhetik a bürokratizmus. Megtörténhetik, hogy valamelyik államnak eszébe jut, s beviszi a maga politikai eszméit az iskolába. Ez eszmék és elvek p. o. szabadelvűek. A tanítók ekkor mindenesetre szabadabban fognak működni, a szabad szó tág téren érvényesülhet stb.; de mi történhetik egy kormányválság esetén? Az új kabinet p. o. konservatív, s természetes, hogy első dolga lesz az előbbi szabadelvű eszméket a népből, főleg az iskolai szervezet átalakítása által, azonnal kiirtani. De ez természetesen oly kísérlet, melyet egy politikailag, valáserkölesileg megállapodott nézeteket valló államban egykönnyen keresztülvinni alig lehet: de megkísérlni az iskolának — felsőbb parancs szerint — mégis kell. És 10—20 év alatt egy egészen új nemzedék származik, s a felforgatás és rombolás munkája újra beköszöntött. Hogy a politikai szempontból ilyenformán befolyásolt népnevelés üdvös voltáról szó sem lehet, azt minden paedagogus nagyon jól tudja. A gyermekeket éppen oly meghatározott, változhatatlan természeti törvények szerint kell a fejlődés útján megérlelni, mint azt a természetben is tapasztaljuk.

Még azt is tekintetbe kell vennünk jelenleg, hogy az állami mindenhatóság mellett, a minden téren jelentkező bürokratizmus az iskolaügy terén még nagyobb mértékben érvényesülne. A mint a vasutnál, postánál,

a katonaságnál mindent egy kaptafára ütnek, ugyan így akarnának majd a nevelés és oktatás terén is eljárni. S már évek óta szemmel látható ez új irány. Már ma is a hatósági rendeletek, utasítások oly özönével van elárasztva az iskola és a tanító, hogy minden szabadabb mozgást szinte teljesen megakadályoz s a tanítási és nevelési elveknek független alkalmazásáról szó sem lehet. A népnevelés sikere pedig kizárólag a nevelőnek közvetlen, személyes befolyásától függ. Sehol sem lehet tehát oly káros az a sablonszerű, informáló bürokratizmus, mint éppen a nevelés terén, ahol a természet szabad fejlődését megakadályozni, a tanító hivatáskedvét megrontani, az iskolát ama szabad, ideális légkörből kiragadni — bűn a legszentebb emberi jogok ellen.

A népiskolai munkásság mindenesetre gondos felügyeletet és egységes vezetést követel, de ennek keretén belül meg kellene adni minden tanító részére a saját erejének és individualis álláspontjának kifejtéséhez szükséges teret, s meg kellene vonni az iskola igazgatók vagy vezetők ama jogát, hogy a lelkiismeretes tanítónak legaprólékosabb dolgokban is kötelező nevelési és tanítási szabályokat adjanak. A tanítóból a folytonos instrukciók masinát csinálnak. Hogyan neveljen a tanító jellemeket, mikor a magáét sem szabad bemutatni?!

Az államkormányának az iskolára való befolyását jelentékenyen meg kell gátolni. Az államé legyen a legfőbb vezetés, de gyakorolja e vezetést nagy, általános szempontok szerint, határozza meg nagyjában az alapvonalakat, melyen belül a nevelési és tanítási munkásság érvényesülhet, a tanítás és nevelés szűkebb formálását bizza ama tényezőkre, melyek az iskolaügyekkel közlebbről és tényleg foglalkoznak, t. i. az iskolára, a családra, az egyházra és a községre. Így lehet a bürokratizmus forrását bedugni, melyről napjainkban annyira és oly élénken panaszkodnak.

(Vége köv.)

SPECTATOR.

Az ev. ref. tanítók országos gyűlése.

A folyó év a hazai népnevelés munkásainak gyűlésezési esztendeje. A fokban tartották meg két országos jellegű egyesületben gyűléseiket a felső nép és polgári iskolai tanítók, az egyetemes tanítógyűléssel egyidejűleg fognak tanácskozni: a »Kisdednevelők orsz. Egyesülete« a »Tanítóképző-intézeti tanárok orsz. Egyesülete« s a »Magyar ev. reform. tanítók orsz. Gyűlése.« Az előkészítési munkálatai minden vonalon a legserényebben folynak s már e körülmény is biztosítani látszik a gyűlések sikerét. Az alapos készütség biztos talaja az eredményes tanácskozásnak; mert kizárja a tervszerűtlen kapkodást s az ebből eredő egyenetlenséget.

Ezuttal az ev. ref. tanítók orsz. gyűlésének, mely az egyetemes tanító-gyűlést közvetlenül megelőző napokon fog Budapesten megtartani, »előmunkálatai«-t mutatom be e lap t. olvasóinak. *)

*) A magyar ev. reform. tanítók országos gyűlésének előmunkálatai. Az előkészítő-bizottság rendelkezéséből sajtó alá rendezte: Kiss Sándor, bizottsági legyző. 1890. A Magyarorsz. ev. ref. tanítók tulajdona. Ára 50. kr. H.-Böszörmény.

Ez előmunkálatokról kibocsátott füzet derekas tevékenység eredménye s mint ilyen méltó tárgya a szélesebb körű érdeklődésnek.

A magyar ref. tanítók gyűlése két igen fontos ok miatt tarthat számot az egész tanítóság rokonszenvére. Először azért, mert nem pártoskodó. Nem indít háborút a kartársak egyik csoportja ellen sem; midőn érdekelteinek javát akarja, nem állítja azt szembe a többi kartársak javával, sőt az egész tanító-testület közéleti tevékenységét előmozdítja, midőn oly tárgyak fölött mondja ki véleményét, melyek az egész tanítóságot foglalkoztatják: nem néz farkasszemet az egyetemes tanító-gyűléssel, hanem melléje sorakozik, hogy a speciális érdekek szolgálata mellett a tanítóság általános érdekeinek előmozdításából is kivegye a maga részét. Méltó a szóban levő gyűlés a tanítóság rokonszenvére másodszer azért is, mert csak a tagokat legközelebről érdeklő, azok vitalis érdekeit képező dolgokkal foglalkozik. Létjogát e gyűlés nem a felekezeti érdekek egyoldalú előtérbe-állításával, hanem saját működési körének felismerésével és e körön belül maradásával biztosítja. Mint Kiss S. a bevezető sorokban állítja, részt kérnek azon jogok gyakorlásából, melyek »minden« ev. reform. vallásu egyénnek előtte állanak, csupán a tanítóságnak hozzáférhetetlenek.

A Hódmező-Vásárhelyen folyó évi május hó 28- és 29-én tartott előkészítő-bizottsági gyűlés (elnöke volt: Józsa Pál, alelnöke: Szalóky Dániel, jegyzői: Kiss Sándor és Simon Károly) a legkiválóbb erők közreműködése mellett 5 tétellel folalkozott, a melyekre vonatkozó megállapodásai az előadók tartalmas indokolásaival (miután közre vannak bocsátva) vérévé válhatnak minden, az orsz. gyűlésen részt venni nem akaró ev. reform. tanítónak.

A rendelkezésemre bocsátott tér nem engedi, hogy az általános érdekű igazságokban és gondolatokban nem szűkölködő előadások tartalmáról számot adjak, meg kell elégednem egy néhány olyan gondolat kiemelésével, melyek figyelmemet erősebben megragadták.

»A vallás-erkölcsi képzés és annak eszközei« című tétel előadójának (Szalóky Dániel, csokonjai tanító) élénk ügyszeretetéről, meleg vallásos lelkületéről, s helyes felfogásáról tanuskodik. Értekező ama kívánságait, hogy a »nép számára . . . magyaros zamatú vallás-erkölcsi apró és olcsó olvasmányok, . . . a gyermekek részére gyermek-bibliák« keltenek; »a vallási tankönyvek . . . alkalmas erkölcsi példák és példázatok felvételével, a száraz definitiók lehető elkerülésével dolgoztassanak ki« s lélekölő magolásra ne használtassanak, minden hivatott vallástanító helyesléssel fogja kísérni. Annak azonban már nem volnék barátja, hogy a köznép vasárnap délutánját, mely a lélek és test felüdülésére annyira szükséges, az állam »katonai gyakorlatokra« foglalja le. Más e téren a teendő: El kell a fiatalságot a jellemet rontó szórakozásoktól vonni s a nemes mulatozáshoz szoktani. — A német-izű »gyermek-istentiszteletek« nek sem vagyok barátja; nem azért, mert német találmány, hanem azért, mert a vallásosság legáldásosabb tüzhelye a család: csak hallgassa a gyermek édes szülője oldala mellett még a templomban is az Isten igéjét.

»Az ev. ref. népiskolák tanterve« feliratu dolgozat, mely Vada y József (Békés) szakavatott tollából került ki, a hazai ev. ref. elemi iskolák részére »egyetemes tanterv«-et sürgető magvas tanulmány. Egybeveti az 5 egyházmegye tantervét, párhuzamot von azok között »beosztás« és »tar-

talom« tekintetében; elismeri a jót, kifogásolja a kifogásolandókat. — Elítéli az aprólékosságokat; de szükségesnek tartja, hogy a végzendő tananyag-nak minimuma és maximuma a tantervben megjelöltessék. — A reformatusoknál jelenleg érvényben levő 5 tanterv közül a dunamellékit emeli ki. — Ama kívánságot, hogy az 1, 2, 3, 4, 5 és 6 tanítóval bíró iskolák minimális és maximális tananyaga a tantervben meghatározassék, tulságosnak találom. Az egységes és egyetemes tanterv alapján ilyen részletes tanterveket az egyes iskolák készítsék el. — Szerző végül 6 egyetemes tanterv-mintát csatol értekezéséhez, melyek értekező alapos didaktikai képzettségéről s önálló felfogásáról tanuskodnak.

Simon Károly (Hadház) »Az ev. ref. népiskolák administrációjáról értekezett. Elfogadott javaslatai kívánják az »egységes népiskolai szervezetest és rendtartást«-t; az igazgatói intézményt, a tanítótestületi I. fokú felügyeleti és fegyelmi jogát; legfőbb és alapjában legfontosabb követelmény azonban az iskolaköri felügyelői intézmény, melynek ellátására érdemes lelkészek és tanítók volnának alkalmazandók. A »Dunán tul« adja e tekintetben a jó példát. Általában a szakbeli érdekek érvényesülését sürgeti a tartalmas felolvasás, méltányosan óhajtja, hogy »a vezető, irányító felügyelet a tanítók jogkörébe helyeztessék.« az »ellenőrző« pedig a lelkészeknél hagyassék.

A fentebbi themával rokontermészetű Sinka Lajos (Krassó) előadása: »Az ev. ref. tanítók jogi helyzete az egyházi önkormányzatban.« Történelmi visszapillantással kezdi az ev. ref. tanítószág múltjára nézve, minek az a tanulsága, hogy »multadban nincs öröm.« Közös története ez különben nemcsak a magyar tanítószágnak, hanem az egész világ tanítószágának is. A »jövőben« azonban »van remény«, mert ezt a jelen, mely sok nyomorúsága daczára is paradicsomi állapot a multhoz képest, táplálja. — Miként a czim is beszéli, e tételben arról van szó, hogy az »ev. ref. tanító birjon azzal a befolyással az egyházi önkormányzatban, mely őt mint értelmes egyháztagot és szakképzett hivatalnokot megilleti«; tehát ne csak presbyterek, isk.-széki jegyzők lehessenek az ev. ref. tanítók, hanem képviselők alapon találjanak helyet az egyházmegyei és zsinati gyűléseken is. — E kívánságok egyenes folyományait képezik a szabad. prot. szellemnek; teljesen méltók az illetékes tényezők figyelmére. Hogy az ev. ref. iskolák az állami és községi iskolákkal a versenyt kiállhassák, kívánatosnak tartja e tétel, hogy a szegény iskolák 400 frtig a közalapokból segélyeztessenek. — Attól nincs mit tartani, hogy az ev. ref. iskolák birtokosai az állam által »meháborgattatnak«; sokkal szegényebb és belső bajoktól is emésztett iskolák háborgatására sincs pénz; még oly helyeken sem, hol e háborgatás hazafitui kötelesség volna. — Külömben ez az értekezés is méltán sorakozik a többiek mellé.

Az utolsó tétel »Az ev. reform. tanítók anyagi helyzete.« Előadó: Kiss Sándor, zsákai tanító. Élénk vonásokkal ecsetelvén az ev. ref. tanítók anyagi helyzetét, oly fizetési minimum megállapítását javasolja, mely, mint törzsfizetés is megmentse a tanítót a mindennapi kenyérbeszerzésének gondjaitól, a hol a viszonyok megengedik, ne a megszabott minimum, hanem a végzett munka értéke legyen az irányadó. Sürgeti a kántori és tanítói járulékok elkülönítését, a kántori díjazás rendezését; az önhibáján kívül helyettesítésre szorult tanító fizetését csonkíttatlanul kapja, a korán munkaképtelenné váltak — segédet tarthassanak, nyomor-

ban levő tanítók a domesztikából segélyeztessenek; a tandíjak más-nemű és című fizetéssel helyettesíttessenek; a theologus a képesítő vizsgálatra ne kényszeríttessenek, a jobb tanítói állomásokat (bar ideiglenesen) a tanítók elől el ne foglalhassák stb.

»Természetes — írja Kiss S. — hogy minden most felsorolt hiányok és kivánalmak egyszerre és rögtön nem pótolhatók és nem teljesíthetők általában mindenütt; különösen nem vihető keresztül minden egyházunkban a törzsfizetési minimum biztosítása, hogy azonban tanítóink anyagi helyzetének kérdése a lehető rövid idő alatt helyesen megoldassék, szükségesnek látszik határidőt — péld. legalább 5 évet — kitűzni arra, melyen belül minden olyan egyház, hol a tanítói fizetés nem éri el a 400 frtot sem, évenkénti fokozatos fizetés-emeléssel tanítói állomását rendes fizetésüvé változtathassa át.« — A határozati javaslat a) pontja ez: »Rendes tanítónak alkalmas lakás félhold kerttel (vagy ezek helyett falun 100, városban 150 frt) és legalább 400 forint törzsfizetés, vagy ezzel tényleg felérő természetbeli jövedelem; mely azonban a helyi viszonyok és az egyházköztség anyagi erejéhez képest lehetőleg magasabb összegben állapítandó meg.«

Igazat kell adnom az értekezőnek abban, hogy a bajok és hiányok rövid idő alatt még azon hitfelekezethöz sem gyógyíthatók és pótolhatók, mely általában a legjobb módu és iskoláiért áldozatokra legkészségesebb magyar népet számlálja tagjai sorába; a többi hitfelekezetektől s a községek nagy részétől még kevesebb reménnyel várhatjuk a hathatós és gyors segélyt.

A füzet végén a H.-M.Vásárhelyen tartott előkészítő bizottsági gyűlés jegyzőkönyve van csatolva.

A fentebbiekben vázoltam a reform. tanítók orsz. gyűlését előkészítő bizottság működéséről kibocsátott füzet tartalmát. Mindazon reform. kartársak, kik az orsz. gyűlésen részt venni akarnak, siessenek megszerezni a jeles tájékoztató (8 nyomtatott ivre terjedő) füzetet!

EMBER JÁNOS.

A IV. egyetemes tanítógyűlés rendező-bizottságából.

A IV. egyet. tanítógyűlés szerkesztő-bizottságának m. hó 31-én tartott ülésében György Aladár elnök bejelentette, miszerint a tanító gyűlés alkalmával a gyorsírói jegyzéseket Kállay Bertalan és Servánsszky Károly orsz. gyűlési gyorsírók fogják végezni, kikkel — miután erre a Szathmáry György által ajánlott Jankovics István nem vállalkozott — az egyezés ez iránt már meg is kötött. Bemutatja egyuttal az ez ügyben készített szerződést, melyet megörzés végett a titkárnak adott át.

Jelentette továbbá elnök, hogy a tanítógyűlés alkalmára a legügyesebb tollú orvosok egyikét: dr. Csapodi Istvánt sikerült megnyernie, ki a gyermekek iskolai betegségeiről fog szakyszerű előadást tartani s dolgozatát a gyűlési napló számára is készségesen átengedni.

Elnök előterjesztésére elhatározottat ezután, hogy a vidéki lapoknak tájékoztató czikkeket küldendők.

Magára a »Tájékoztató Napló«-ra nézve elnök a következő pontokba foglalta nézeteit: A b o r i t é k o n lesznek: utasítások. 1. Tagdíj. 2. Iroda. 3. Az előkészítő ülés s a nagygyűlés ideje s helye. 4. Kiállítás helye. 5. Társas összejövételek. 6. Tagok közt kiosztandó nyomtatványok. 7. A füzet tartalomjegyzéke.

A tartalom következőkből fog állni: 1. A IV. egyetemes tanitógyűlés előkészítésének vázlata (Végrehajtó-bizottság tagjai, ennek működése a képviselői tanitógyűlés egybehívásáig. — Eötvös-alap átadása. — Az 1889-iki nagygyűlés s határozatai.)

2. Az egyetemes gyűlést egybehívó irat.
3. A nagy szervező-bizottság (Az egyes szakosztályok jegyzői felhivatnak a működő tagok jegyzékének beszolgáltatására, a nagybizottság jegyzője a tiszteleti tagokat betürendben állítja össze.)
4. Az előmunkálatok főbb adatai.
5. Az egyetemes gyűlés vitatételei pontonként.
6. Az aug. 15-éig jelentkezett tagok sorozata betürendben.
7. Tájékoztatók a vidéki tagok számára.
8. Hirdetések.

Ezen pontoknak tüzetes megvitatása után Péterfy Sándor indítványára elhatározatott, hogy az összes adakozók nevei közzététessenek és Somlyay József kérdésére ugyancsak Péterfy Sándor — a pénzügyi tekinteteket tartva szem előtt — kijelenti, miszerint az »Egyetemes tanitógyűlés értesítője.« mint a »Népnevelők Lapja«-nak melléklete az egyetemi nyomdában fog nyomtatni.

Elnök felhívására ezután a fenti 1. pontnak elkészítését Lakits Vendel, — a 3. és 4. összevont pontokban foglaltaknak összeállítását pedig Luttenberger Ágost vállalta magára. A vitatételek amugy is a szerkesztő ressortjába tartozván, azok rendbeszedésére Somlyay József, — az aug. 15-éig jelentkezettek — névsorának betürendes összeállítására pedig Hajós Mihály kéretett fel.

Ezzel kapcsolatban kéri elnök a nevezetteket, hogy munkálataikat legkésőbb aug. hó 15-éig készítsék el, hogy azok minél előbb szedés alá kerülhessenek.

Ezekután Somlyay felszólalásától indítatva, felkéri Péterfy Sándor az elnököt, hogy gondoskodjék, miszerint ugy a napilapok, mint a »Népnevelők Lapja« minden egyes ülés lefolyásáról pontosan s lehetőleg kimerítően értesítessenek. Miután elnök erre vonatkozó intézkedéseit azonnal megtette volna, még Péterfy Sándor jelentette miszerint a meghívó a nagymélt. vallás- és közoktatási miniszterium számára elkészülvén, annak küldöttségileg leendő átadása a legközelebbi napokban fog megtörténni, mely alkalommal a küldöttség az államtitkár urnál is fog tisztelegni hasonló czélből.

KONCSEK LAJOS,
a szerk. bizottság-jegyzője.

*

A IV. egyetemes tanitógyűlés **rendező nagy-bizottsága** július hó 26-án, d. u. 6 óraker Péterfy Sándor, tanár, és Szathmáry György, országgyűlési képviselő elnökléte alatt ülést tartott. Nevezett elnökökön kívül jelen voltak: Lévy Ferencz, miniszteri osztálytanácsos, Fenyvessy Adolf, föv. bizottsági tag, Dr. Bokor József, egyetemi magántanár, disztalogok; továbbá: György Aladár, Lakits Vendel, Szőke István, Trájtler Károly,

Luttenberger Ágost, Dr. Kozocsa Tivadar, Nagy László, Szabó László, Glatz György, Velösy Lipót, Moussong Géza, Hajós Mihály, Garay Antal, Koncsek Lajos, Frimel János, Locsava Aurél, Kápolnai Gyula, Frim Antal, Csath Gyula, Kerner Gyula, Zipszer Károly, Babarczy Lukács és Böngérfi János.

Péterfy üdvözlőlvén a megjelent tagokat, az ülést megnyitottnak jelenti ki. Szathmáry társelnök emelt ezután szót. Jelentette, hogy Mátyás királyról tartandó felolvasásra levélben felkérte Szadetzky Lajost, a kitől azonban ez ideig még nem kapott választ. Beszéltek Jankovics István gyorsíróval is, a ki hajlandó volna a gyorsírói teendőket elvégezni. Bemutatja a Nemzet f. é. július 6. és július 24. számait, mint a melyekben tollával is igyekezett ügyünket előmozdítani. Végül legutóbbi gyűjtésének eredményül 12 frtot ad át a pénztáros helyettesének. A gyűlés Szathmáry elnöknek — buzgó fáradozásaiért — jegyzőkönyvileg is forró köszönetet mondott.

György Aladár az iménti jelentés egy pontjához kíván szólni. A mi a Napló szerkesztését illeti, ő is érintkezett már gyorsírókkal és pedig Szervánszky és Kállay urakkal, a kik 2 napra 120 frtért teljesítenék tisztókat, ha 3 napig tartana az ülés, ugy 170 frtot kellene nekik fizetnünk. Az értekezlet erre Péterfy indítványára kimondotta, hogy ha lehetséges, mind a 3 gyorsírót fogjuk ügyünknek megnyerni.

Péterfy, elnök, jelentette, hogy eddig 3940 iratot küldtek szét s 379 irat érkezett be. Az irodának tehát elég munkája van. Az összes jövedelem tesz a mai napig 2519 frt 26 krt, a felmerült kiadás pedig 569 frt, pénztári állás tehát: 1950 frt 26 kr. A tagok száma 279-re szaporodott fel. Ezek közül fővárosi 57, vidéki 222. Jelentette továbbá, hogy a Mária Valéria főhercegnő nászünnepélye alkalmából készített feliratot 14 egyesület elnöksége írta alá s ezen aláírókból álló küldöttség a miniszteriumban Ó Nagyméltóságának képviselőjénél is járt, hogy a feliratot az illető helyre felterjeszteni kegyeskedjék. Egyuttal megköszönték a Röck Szilárd alaptól kiutalványozott 500 frtot s Berzeviczy Albert államtitkár megígérte, hogy a tanítószolgálat köszönetét a miniszterrel közölni fogja. Az egyetemi nyomdában is járt Péterfy, a hol azt a kérdést vetette fel, hogy nem lehetne-e az egyetemes gyűlés »Napló«-jának ingyenes kinyomatását reméllenünk. Az igazgatóság és Berzeviczy államtitkár alapos reményt nyujtottak, hogy habár ingyen nem nyomathatják ki a Naplót, de mérsékelt áron, talán féláron előállíthatják.

E közben a terembe érkeztek Fenyvessy Adolf, Lévy Ferencz és Dr. Bokor József, a gyűlés disztagjai, kiket Péterfy melegen üdvözölt, mire ezek meghatott hangon mondtak köszönetet a figyelemért.

Ezután felolvasásra került a közös hadsereg IV. hadtest parancsnokságának átírata, melyben tudatja a bizottsággal, hogy aug. hó 18—25-ig 300—1000 ágyat rendelkezésére bocsát. Majd Lakits Vendel tette meg jelentését. A tanügyi osztály főnökénél járt a bizottság céljaira kért és átengedett iskolák ügyében. A kérés tanácsnok igen szívesen fogadta kiküldöttünket és a hozzá intézett kérelmeket kedvezően intézte el. A többek között kijelentette a tanügyi osztály főnöke, hogy amennyiben a tanszerek bevásárlására szolgáló alap ki van merítve, csak a budget keretén belül eszközölhet a főváros tanácsa bevásárlásokat iskolái részére. Lakits V. jelentését a gyűlés örömmel vette tudomásul és felszólította az elszálláso-

lasi bizottságot, hogy az illető iskolák igazgatóival minél előbb összeköttetésbe helyezze magát.

Péterfy indítványára kimondotta a gyűlés, hogy az elszállásolási bizottság felhívást intézzen a IV. egyetemes tanitógyűlés tagjaihoz, hogy a kik közülök ingyenes vagy mérsékelt áru szállást óhajtanak, mielebb jelentkezzenek, egyszersmind tüzzön ki határidőt a jelentkezésre az elszállásolási bizottság, különben nem lehet majd kielégíteni a kívánalmakat.

Glatz Gy. indítványára Wehner Gyula f. öv. igazgató-tanítót megválasztották az elszállásolási bizottság elnökévé s erről őt értesíteni fogják. Míg helyét elfoglalná, helyettesíteni fogják Konczek L. és Velóssy L. tagtársak. Péterfy indítványára Barna Jakabot jegyzőnek választották meg.

Lakits Vendel 30 frtot ad át a pénztáros képviselőjének. Ez összegből 20 frtot az aradi tanítóegyesület, 10 frtot pedig Jálics Géza adományozott az egyetemes tanitógyűlés céljaira. Glatz Gy. 26 frtot ad át, mint a VII. ker. Erzébetvárosi iskolaszék gyűjtését, melyet Kaschnitz J. iskolaszéki elnök nevenapja alkalmából gyűjtöttek. Péterfy a gyűlés nevében hálás köszönetet mondott adakozóknak s különösen kiemelte az iskolaszék áldozatkészségének jelentőségét, a mely fényes bizonyosság arra nézve, hogy a fővárosban az iskolaszéki tagok, a polgárság és a tanítóság között szép összhang van, a mely a népnevelés ügyének csakis előnyére válhatnak.

A tanszerkiállítási bizottság elnöke, Kozocsa Tivadar jelentette, hogy a kiállítókhöz intézett felhívást már szétküldötték. E felhívásra nemcsak hazai, de külföldi czégektől is érkeztek már jelentkezések. A katalógus anyagának rendezéséhez is már hozzáfogtak. A gyűlés az előadó jelentését tudomásul vette és elismerésének jegyzőkönyvileg adott kifejezést a bizottság fáradhatatlan munkálkodásáért.

A szerkesztő-bizottság előadója, György A. jelzi, hogy jelentésének egyik részét már az ülés elején megtette. A szerkesztő-bizottság költségvetése 1800 frtra rugna, ha t. i. a »Napló« kinyomatása feláron megtörténhetik. Még egy dolgot kell a rendező-bizottság figyelmébe ajánlania, t. i. a maga részéről szükségesnek találja, hogy körlevelet intézzünk a fővárosi napilapok szerkesztősegeihez, melyben felkérjük őket, hogy magukat gyűlésünkön képviseltessek. A körlevél mintáját azonnal be is mutatta.

György Aladár indítványát a gyűlés Glatz és Szöke hozzászólásai után elfogadta azon megtoldással, hogy a vidéki lapoknak is küldünk egy lelkesítő cikket és a kisebb néplapokat is felkeressük ügyünk támogatására.

Péterfy Sándor jelentette ezután, hogy egy második felolvasóról is gondoskodott. A villamosságról és a villamos vasutakról t. i. B. Eötvös Loránd, vagy, ha ügyei Boszniában visszatartanak, segédje fog saját laboratóriumában előadást tartani. György Aladár meg Parthait nyerte meg méhészeti előadás tartására. Egy fiatal ember is jelentkezett felolvasás tartására, de a gyűlés kimondotta, hogy csak országos hírvű férfiak közreműködését óhajtja, mert alapos reménye van, hogy ilyeneket nyer meg a tanítóság ismereteinek kibővítésére.

Végül Péterfy S., elnök az elszállásoló bizottság tagjait kétszeres munkálkodására hívja fel s az értekezlet jelenlevő tagjait kitartásra buzdítván, az ülést — éljenzések közben — bezárja!

A IV. egyetemes tanitógyűlést rendező bizottság **fogadó- és vendég-látó albizottsága** f. évi július 19-én népes gyűlést tartott, melyen ismét fényesen beigazoltattott, minő általános és őszinte a nagyközönség érdeklődése a mi ügyünk iránt. Ez érdeklődés szülte azt a valóban szép támogatást, melyben a szállodások és vendéglősök minket legujabban részesítettek. Walter Károly albizottsági elnök érdeme ez első sorban, ki fáradságot nem kímélve, járta be ez urakat s birta reá első sorban Stadler L.-t, a központi pályaudvar vendéglőjének bérelőjét, egyuttal a »Vendéglősök Lapja« szerkesztőjét, hogy kartársaihoz lapjában meleg hangu fölhívást bocsátott, melyben a mi ügyünket figyelmökbe ajánlja. A hatás nem is maradt el! Marchal az »Angol királynő« tulajdonosa 6 tanítót ígért elhelyezni, a Pannonia szálloda pedig 10 szoba ára fejében az — ugyanesak Stadler által kibesájtott gyűjtő-iven — 30 frtot irt alá. Ilyen kezdet jó véggel biztat.

Kisebb bejelentések képezték a gyűlés többi tárgyait. A kegyes tanítórendiek budapesti rendháza 10 ágyat ad át, a Ludovica-akadémia igazgatósága 20-at biztosított, de a honvédelmi miniszterhez intézett folyamodvány remélhetőleg megsokszorozítja majdan e számot. A sugá.-uti képezésben 40 nő számára van hely, a hadtest parancsnokság pedig 100 teljesen felszerelt ágyat helyezett kilátásba. Hogy a rendelkezésünkre álló szállásokkal teljesen tisztában lehessünk, fölhívás fog bocsáttatni a nagy közönséghez olcsóbb lakások nyerhetése czéljából; a Vigadó termeinek biztosítására pedig Péterfy, Walter és Trájtler urak küldettek ki a szerződés megkötésére.

Jelentős határozat hozott még e gyűlésen a tagtársak elszállásolása ügyében. Péterfy ugyanis azon eszméből kiindulva, hogy a gyűlésre feljövő tagtársak nem annyira saját vidékbeli kartársakkal akarnak együtt lenni, akikkel most különben is érinthezhetnek, mint inkább azokkal, kikkel hajdan együtt végeztek tanulmányaikat, a következőket indítványozta: a gróf Károlyi utcai iskolában helyeztessenek el azok, kik dunántuli, a Lónyay utcai iskolában azok, kik erdélyi és tiszántuli, ez Érsek utcaiban azok, kik dunáninneni és tiszáninneni s végül a Bezeredy utcai iskolában azok, kik pestmegyei képezdékben végezték tanulmányaikat. Az indítvány elfogadtatván, mindenkinek módjában van már most régi jó pajtásaival, iskolatársaival könnyűszerrel találkozni.

Végül elhatározott, hogy a lakásigazolványra tájékoztatásul, de meg mihez tartásul is, fölvétessék, hogy a 2 frtnyi tagsági díjért mi kapható, s egyuttal mi lesz az illető tagnak kötelessége.

Amint látható, az egyes bizottságok eddigi működéséből a IV. egyetemes tanitógyűlés úgy részleteiben, mint egészében jól lesz előkészítve s egy föltétel szükséges még csak a siker teljes biztosítására: Legyen együlésnek minél több tagja! Imposáns legyen az, hogy a résztvevők nagy száma annál nagyobb súlyt adjon a határozatoknak, tekintélyt magának a gyűlésnek. Föl tehát, kedves kartársak! Jelentkezzünk minél többen s a mi szinte nem mellékes, minél előbb! Ne hagyjuk a jelentkezést az utolsó pillanatra, mert egyrészt a bizonytalanság nem valami lelkesítő tudat, a mi munkálkodásunkra nem hat jótékonyan, másrészt pedig — tartunk tőle — az utolsó pillanatban jövő tömeges jelentkezések ugyszólván lehetlenné teszik majd a mi munkálkodásunkat!

SCHWETZ VILMOS.

A IV. egyetemes tanítógyűlés **rendező-bizottsága** aug. 2-án gyűlést tartott. Miután Péterfy S. megnyitja azt, és bemutatja Parthay Géza gazd. szaktanárt és szerkesztőt, ki nagy-gyűlésünkön gazdasági dolgokról fog felolvasást tartani, Szathmáry Gy. társelnök a következőket jelenti: A tervezett történelmi felolvasás megtartására megnyerte Csányk Gy. urat, ki a »Hunyadiak kora« czim alatt fog értekezni. A napló kinyomtatása ügyében az államtitkártól ama biztató választ kapta, hogy azt féláron az egyetemi nyomda fogja eszközölni. Gyűjtésének újabb eredménye 63 frt (eddig 317 frt), mely összeghez a képviselőház elnöke, Péchy Tamás 20 frttal járult. — Ezek után fölemlíti, hogy György A. legutóbbi czikkének ama passzusa, melyben az foglaltatik, hogy a szükséges összeg együtt van, sok felreértésre adott alkalmat. Ebből kifolyólag indítványozza, hogy küldessenek a lapoknak helyreigazító sorok, miszerint ez csak azon összegre vonatkozik, melyet a kormány megtagadott. — Az indítvány elfogadtatott és a képviselő urnak minden iránybani fáradságaért jkvi köszönetet szavaztatott.

Péterfy S. jelenti, hogy a bevétel ez ideig 3345.06 frt, a kiadás 708.88 frt, marad tehát 2636.18 frt. Ezzel szemben magának a szerk. bizottságnak költségvetése 1800 frtban állapított meg. Az elszállásoló bizottságét eddig megállapítani ugyan nem lehet, de a 3500 frtot meg fogja közelíteni, ha csak a főváros polgárságának áldozatkészsége ezt nem fogja csökkenteni. Az ünnepély-rendező bizottságnak legalább 200 frtra lesz szüksége. Az összes költség tehát mintegy 6000 frtra rugna, melyből eddig csak 2636.18 frtunk van együtt. Az eddigi gyűjtes nemcsak hogy nem elég, hanem távol vagyunk attól, hogy a költségeket fődözzük. Aztán kell egy orsz. nagy bizottság, mely a IV. egyet. tan. gyűlés határozatait végrehajtsa, az ország tanító-egyleteit összetartsa, azokat tervszerű együttműködésre és tanulásra serkentse. Számitanunk kell tehát ennek a leendő bizottságnak a költségeit is, hogy munkája folytonos lehessen.

Somlyay J. jelenti, hogy hozzá két gyűjtő-iv érkezett, egyik Peres Sándortól 10 frttal, a másik Kiss Bélától 8 frttal.

Lakits V. jelenti, hogy Minke Béla 10 frtot, továbbá Göbel J. Gy. 5 frtot küldött hozzá.

Jurmann János gyűjtése 28 frt.

Walter K. jelenti, hogy a Röser-intézetben néhány ágy rendelkezésünkre áll, továbbá, hogy Holzwart szálló-tulajdonos átengedett 3 szobát, 10 ágygyal, Gundel szintén annyit, Leczné 1 szobát 4 ágygyal, a »Fehér ló« tulajdonosa 1 szobát 3 ágygyal, Frim A. intézet-tulajdonos 4—5 ágyat. — Felolvassa a Vigadó bérlőjével kötendő szerződést. — Felhatalmaztatik ennek végleges elintézésére és fáradozásaiért köszönet szavaztatik.

Koncsek L. jelenti, hogy a Paedagógiumban járt, hol 106 ágy állna rendelkezésünkre, de ágynemü nélkül; így hát ezeket igénybe nem vehetjük. Eljárt továbbá a szalma-zsákok kitévése ügyében a katonai élelmézési raktárban, mely 55 krt. kér darabonkint. A gyűlés az összeget kissé soknak látja, de tekintve, hogy más uton sem igen lehetne sokat megtakarítani, az elszállásoló biz. legjobb belátására bizza ennek elintézését.

György A. a szerk. biz. nevében jelenti, hogy a gyorsírókkal megkötötte a szerződést, melynek értelmében 2 napra 120 frtért, 3 napra 170 frtért vállalják el a gyorsírást s annak sajtó alá rendezését. Előlegül 50 frtot fel is vettek. A nagygyűlés értesítője külön füzetben fog kinyomatni; tar-

talmát és ennek íróit a bizottság már megállapította. Gondoskodott továbbá a bizottság arról is, hogy a vidéki lapokban a gyülelésről tudósítások jelenjenek meg. Végül tudatja, hogy megnyerte Csapodi J. dr.-t, ki az iskolai gyermek-betegségekről fog felolvasást tartani. — György A.-nak szintén köszönetet szavaz a gyülelés

Ezalatt a terembe lépnek: Andrejkovics P. ig. tan. Gálszécsről, Gyulay S. N. Mihályról és Zseltvay B. Varannórol, kiket a gyülelés éljenzéssel fogadott.

Tervbe vette a bizottság még azt, hogy a vidéki kartársak lakás-utalványa haza fog küldetni, hogy ki-ki előre tudja, hol lesz lakása. Ezen utalvány a főváros térképének hátlapjára lesz nyomva, melyen ezenkívül minden szükséges tudnivalóról tudósíttatnak a tagok.

Mint hogy az idő közeledik, az ünnepély-rendező-bizottság is megkezdheti működését, mívégből Göndöcs J. elnök fölkéretik, hogy a szükséges intézkedéseket tegye meg. A biz. társelnökévé Glatz Gy. választatik meg.

A munka szaporodtával, munkás kezekre is lévén szükség, jegyzők lettek: Hangl, Marks és Kápolnai. Richter N. pedig az elsz. biz. társelnöke.

Somlyay József a karádi tanítóegylettől levelet kapott, hogy a déli vasut vonalain a bizottság mérsékelt jegyeket eszközölné ki. — Somlyay megbizatik, hogy kérdést intézzen az igazgatósághoz, vajjon adatnak-e ki s mily kedvezményes jegyek Szt. Istvánkor, s a választ ez értelemhen fogja a kérdezősködőkkel tudatni.

Böngérfi J. megbizatik, hogy a végrehajtó-bizottság működésére vonatkozó részt az »Értesítőbe« írja meg.

Végül Péterfy S. bejelenti, hogy Tolnay Béla sik. néma int. tanár »A siketnémák oktatása és nevelése« czimnen fog felolvasást tartani.

VELÖSY LIPÓT.

*

Ugyancsak a **fogadó és vendéglátó bizottság** tartott ülést e hó 5-én, melyen ismét az egyes vendéglősök és szállodások bejelentései és ajánlatai domináltak. A legnagyobb vendéglős a mi számunkra — ez egyszer — a Ludovika akadémia igazgatója lesz, a tanítók lelkes barátja, Szvetics tábornok, ki 80 ágyat bocsát rendelkezésünkre: a »Hungária szálloda« 6—7 embert helyez el, Gundel János az »István főherczeg szálloda« tulajdonosa 8—10 személynek ad szállást, míg a »Fehér ló« tulajdonosa 3, a »Páris szálloda« 4 s a »Continental szálloda« 9—10 embernek ad lakást. E mellett igen szép jelentések érkeztek egyesek részéről is. Kugler József, f. v. törvényhatósági biz. tag 12 személyt helyez el, Mihályfy Ferencz, egy tanítót (lehetőleg, nógrádmegyeit) kér magához, Némethi Gusztáv pedig egy igen lelkes és hazafias tartalmu levél kíséretében 2 tanító ellátására ajánlkozik.

Apróságoknak látszó, nagy dolgok következtek aztán, minő a szalmazsák tömés, mely ha úgy sikerül, mint elnökünk tervezi, akkor szép megtakarításunk lesz. Megállapítottatott végül a szállás utalvány s kimondatott, hogy a **fogadó és vendéglátó bizottság, a sok munkára való tekintettel, ezentul minden nap 6 óraker ülésezik.**

Felkéretnek ennél fogva a f. v. ügytársak, hogy a bizottság működésében minél nagyobb tevékenységet fejtsenek ki. Az ülés ezzel véget ért.

SCH.

közs. tanító, Szolnok. 475. Bóra György, tanító, Körtvélyes. 476. Ováry János, tanító, Ipoly-Damásd. 477. Gécs Jánosné, tanítóné, Békés-Csaba. 478. Sziller Károly, tanító, Nagy-Kikinda. 479. Weiser Karola, Nagy-Szt.-Miklós. 480. Kraemer Frigyes, tanító, Szászkabánya. 481. Konczek Lajos, tanító, Budapest. 482. Jurmann János, tanító, Budapest. 483. Dr. Belay Jenő, tanár, Budapest. 484. Ozer Zsigmond, tanító, Budapest. 485. Richter Ferencz, igazg.-tanító, Budapest. 486. Fuchs Ádám, igazg.-tanító, Pécs, Bányatelek. 487. Kelner János, tanító, Nagykarácsony. 488. Viszkocsill Lajos, igazg.-tanító, Katalinfalva. 489. Neidenbach Ferencz, tanító, Katalinfalva. 490. Hollinger János, tanító, Katalinfalva. 491. Nagy Lajos, tanító, Kis-Tamási. 492 és 493. Theimleitner Károly, tanító és leánya, Sz.-Ágotha. 494. Köllő János, tanító, Gyergyó-Ditrő. 495. Gaál Miklós, tanító, Gyergyó-Ditrő. 496. Blonder Salamon, izr. tanító, Szarvas. 497. Apró György, tanító, B.-Topolya. 498. Orbán József, r. k. tanító, Dad. 499. Farkas Ferencz ev. ref. tanító, Ekecs. 500. Elefánti József, igazg.-tanító, Czegléd. 501. Borenits Márton, tanító, Kertes. 502. Báthor Kálmán, igazg.-tanító, Jász-Alsó-Szt.-György. 503. Morzál Róza, tanítónő, Jász-Alsó-Szt.-György. 504. Pink János, főv. tanító, Budapest. 505. Ertl Heribert, tanító, Nádorvölgy. 506. Lénárd István, tanító, Üllő. 507. Lénárd Matild tanítónő, Üllő. 508. Sonntag Gyuláné, tanítónő, Üllő. 509. Pollacsek Mór, közs.-tanító, Stomfa. 510. Mirtse Lajos, tanító, F.-Szálláspatak. 511. Weiszhausz Ignác, áll. tanító, Kis-Várda. 512. Ember János, igazg.-tanító, Ungvár. 513. Krompaszky Ignác, tanító, Ungvár. 514. Erdei György, tanító, Alsó-Németi. 515. Takács László, igazg.-tanító, Nagy-Berezna. 516. Krausz Bernát, tanító, Kula. 517. Sigel Samu, tanító, Kula. 518. Kápolnai Gyula, közs. tanító, Budapest. 519. Marks Henrik, közs. tanító, Budapest. 520. Velösy Lipót, közs. tanító, Budapest. 521. Szépe Pál, tanító, Komárom. 522. Marcsa György, tanító, Komárom. 523. Szalkay Vilmos, tanító, Komárom. 524. Varga József, tanító, Pápa. 525. Hajdu Cecília, főv. tanítónő, Budapest. 526. Moussong Géza, főv. tanító, Budapest. 527. Hajnal Adolf, főv. igazg.-tanító, Budapest. 528. Hány Lipót, tanító, Felső-Csalogány. 529. Ferenczi János, tanító, Szeged. 530. Vass Mátyás, tanító, Szeged. 531. Szögi Imre, tanító, Szeged. 532. Strasser József, tanító, Szeged. 533. Deutsch Samu, tanító, Szeged. 534. Mayer Márton, tanító, Szeged. 535. Ferenczi Béla, tanító, Szeged. 536. Sáhgy Lázár, igazg.-tanító, Szegvár. 537. Hatvani Endre, tanító, Szegvár. 538. Terpinsky Vilmos, tanító, Temes-Józsefváros. 539. Haiszer Henrik, ág. hitv. ev. tanító, Paks. 540. Rein János, ág. hitv. ev. tanító, Paks. 541. Bödy József, tanító, Zala-Egerszeg. 542. Becker János, tanító, Szerb-Csanád. 543. Wagner Mihály, igazg.-tanító, Zólyom-Lipcsé. 544. Hunyadi Nándor, tanító, Kőhida. 545. Somogyi Géza, igazg.-tanító, Znió-Váralja. 546. Stojadinovics Pál, tanító, Pancsova. 547. Stojadinovics Ilka, tanítónő, Pancsova. 548. Szokolay Dániel, tanító, Pancsova. 549. Thomics Dusán, tanító, Pancsova. 550. Thomics Katalin, tanítónő, Pancsova. 551. Martinovics Iván, tanító, Pancsova. 552. Scherter Antal, tanító, Pancsova. 553. Lemle Rezső, tanító, Pancsova. 554. Steiner János, tanító, Pancsova. 555. Karner János, tanító, Pancsova. 556. Tóth József, tanító, T.-Dörögh. 557. Gselmann Mátyás, tanító, Kaposcs. 558. Kármán József, tanító, Beszterczehánya. 559. Zágonyi Sándor, tanító, Etfalva. 560. Egeni Samu, tanító, Dath. 561. Kuliszeky Ernő, kir. tanfelügyelő, Magyar-Ovár. 562. Kemény Mór, főelemi tanító, Nagy-Kanizsa. 563. Adrojan Miklós, áll. tkp. gyak. isk. tanító, Csurgó. 564. Bellár Camil, tanító, Nagy-Bossány. 565. Szombathy Imre, tanító, Tenyes-Létke. 566. Benke Balázs, tanító, Budapest. 567. Brantner Albin, tanító, Domonló. 568. Unterrheiner József, tanító, Német-Csanádi. 569. Bodonyi Nándor, tanító, Bar-Sellye. 570. Lukász Ferencz, tanító, Gyertyámos. 571. Hunyadi Lajos áll. tanító, Segesvár. 572. Weinberger Alajos főv. tanító, Budapest. 573. Dolinai Gyula, szerkesztő, Budapest. 574. Dr. Gombár Tivadar, isksz. elnök, Budapest. 575. Petrovics György, főtanító, Erd. 576. Martini János, tanító, Nagykikinda. 577. Retzler István, tanító, Nagykikinda. 578. Eichler Jakab, tanító, Losoncz. 579. Domber József, tanító, Losoncz. 580. Folkmann János, tanító, Zólyom. 581. Paál Ferencz, igazg.-tanító, Brassó-Apácz. 582. Paál-Modrach Anna, tanítónő, Brassó-Apácz. 583. Morosán Imre, tanító, Aranyos-Megyér. 584. Csizmadia Aladár, tanító, Soly-Hajmáskér. 585. Schiffer Aurél, tanító, Bicske, 586. Jakab Dániel, tanító, Bicske. 587. Szabó Kálmán, főtanító, Öntésen. 588. Cenkási Mór, tanító, Makó. 589. Szabó István, tanító, Körösbánya. 590. Hoffmann Mór, p. tanító, Kanizsa. 591. Talabér Ferencz, ág. ev. tanító, Varány. 592. Ocsenoiu E. L., tanító, Szt.-Tamás. 593. Tormássy Károly, tanító, Szt.-Tamás. 594. Pauker Lipót, tanító, Nagy-Szt.-Miklós. 595. Blumenstock Jakab, tanító, Bonyhád. 596. Pásztor Imre, tanító, Herkály. 597. Taborita János, tanító, Jász-Ápáthy. 598. Schenk Jakab, isk. igazg. Fehértemplom. 599. Körvelyessy László, ref. tanító, Vác. 600. Pokorny Karolin, tanítónő, Deita.

ujabb
50 kr.
keresi
1 frt.
kolai
1 frt.
Nagy
A 977
Ödön
Ödön
Tek.
gymn
I. 1 f
F 1
Stern
Nová
kr. E
reich
Szon
Sárka
A 80
járul
pád
Pál z
leg e
beesh
képv
20 k
kir.
járul
frt. 8
frt. 1
tyán
J. 56
201.
sz. g
Káro
(Ehb
Béla
Kass
Gyu
Mél
4 fr
B. 2
20 k
Köv
gy.
renc
Jek
gróf
sége
ceh
Nás
Rez
5 fr
irt.
T. C
sz.
mag
K u

Adományok a IV. egyet. tanítógyűlés ezéljaira. A szétküldött gyűjtő ivenek
 ujabban a következő adományok érkeztek be hozzám: Nyitra vármegye tanácsa 11 frt.
 50 kr. Zettner Ede tanár ur 3 frt. Nagys. Eötvös Károly kir. tanf. 2 frt. Jálies Géza bor-
 kereskedő 10 frt. Aradvidéki tanítógy. 20 frt. A 3116. sz. gy. iven Munkácsi társaskör
 1 frt. A 749. sz. gy. iven Nagys. Csilléry Dávid 1 frt. Az 1410. sz. gy. iven A közs. isk-
 kolai tanács iskolaszéki elnöksége. Kecskemét, 5 frt. (Ehhez járultak: Dömötör Sándor
 1 frt. Izmos Béla 1 frt. Csabai Imre 1 frt. Mészáros János 2 frt. Az 563. sz. gy. iven
 Nagys. Mechwart András 5 frt. és Takács 1 frt.) Az 1594. sz. gy. iven Mady Lajos 1 frt.
 A 972. sz. gy. iven »Iskolai Szemle«, Csurgó 3 frt. 80 kr. A 234. sz. gy. iven Tek. Rác
 Ödön ur iven 2 frt. 50 kr. (Ehhez járultak: Rác Ödön 1 frt. Rác Karesi 1 frt. Rác
 Ödöné 50 kr.) A 158. sz. gy. iven Tek. Molnár László ur 3 frt. A 130. sz. gy. iven
 Tek. Köpöcsy Sándor ur 20 frt.) Ehhez járultak Márki S. dr. 1 frt. Köpöcsy Sándor áll.
 gym. igazg. 1 frt. 50 kr. Bányai József vendéglős 1 frt. Jaksic I. F. 1 frt. Schlesinger
 I. 1 frt. Wittmann Ferencz 1 frt. N. N. 50 kr. Réthy I. 50 kr. Klein Ignác 50 kr. Nemes
 F. 1 frt. Dr. Kelemen Dezső 1 frt. Weisz Lajos 50 kr. Véghelesi Veraforrás 5 frt. B. 1 frt.
 Sternberg Armin 50 kr. Guttman Armin 50 kr. S. Robitschek 50 kr. Sachs Hermann 50 kr.
 Novák Ferry 50 kr.) A 3156. sz. gy. iven a dobsinai casino nagys. Elnöksége 7 frt. 20
 kr. Ehhez járultak: Klein Samu 1 frt. Wiesinger Károly 30 kr. Nemes Géza 1 frt. Ul-
 reich János 40 kr. Szangl Mihály 40 kr. Sárkány Bol. Lízsa 40 kr. Fábry János 40 kr.
 Szontagh Boldizsár 40 kr. Szontagh Márton 40 kr. Nikl Gyula 40 kr. Kubiczek 30 kr.
 Sárkány Kálmán 40 kr. Szontagh Béla 50 kr. Melezer Ede 50 kr. Tirieber Szilárd 40 kr.)
 A 802. sz. gy. iven Nagys. Kresztics János n-becskerei polgármester ur 22 frt. (Ehhez
 járultak: Dániel László 2 frt. Kresztics János 1 frt. Mangold Armin L. 1 frt. Maurer Ár-
 pád 1 frt. Haidegger Ödön 1 frt. Billitz János 50 kr. Dr. Brauer Jakab 1 frt. Dr. Demko
 Pál 2 frt. Pollák Győző 50 kr. Nagys. becskerei Takarékpéztár 3 frt. Takaréék és elő-
 leg egy. 5 frt. Stagelschmidt János 1 frt. Hermann Weisz 1 frt. Nikolaus 1 frt. Nagy-
 becskerei népbank részv. társ. 1 frt.) Az 1. sz. gy. iven Nagys. Szathmári György orsz.
 képv. ur 12 frt. Az 1613. sz. gy. iven Rédei János ur 1 frt. 20 kr. (Ehhez járultak N. N.
 20 kr. Rédei János 50 kr. Nagy Lajos 50 kr.) A 869. sz. gy. iven Nagys. Lévai Ferencz
 kir. tanácsos ur 4 frt. A 666. sz. gy. iven »Paedagogiai szemle« 26 frt. 60 kr. (Ehhez
 járultak: Olvashatlan 5 frt. Reich Ignác 1 frt. Mártyz Nándor 2 frt. Mártyz Rezső 1
 frt. Schön József 1 frt. Cristofer Vincze 1 frt. Paulheimer István 1 frt. Sturza János 2
 frt. Paulheim József 1 frt. Kaschnitz 1 frt. Dr. Apaticzky Sándor 1 frt. N. N. Ters-
 tyánszky Sándor 1 frt. özv. Agoston Antalmé 1 frt. Porzolt Ernő 1 frt. N. N. 50 kr. K.
 J. 50 kr. F. K. 60 kr. Dr. Ötvös József 2 frt. Dr. Magyar 1 frt. Ohmüller 50 kr.) A
 201. sz. gy. iven Kápolnay Gyula ur 2 frt. (Ehhez járult: Jankovics József 2 frt.) A 207.
 sz. gy. iven Tek. Kovács Rezső ur 4 frt. (Ehhez járultak: Kovács Rezső 1 frt. Adler
 Károly 2 frt. Raditz Adolf 1 frt.) Az 502. sz. gy. iven T. Örley János ur 2 frt.
 (Ehhez járultak Örley János 1 frt. Laukovich Károly 1 frt.) A 249. sz. gy. iven T. Sipőcz
 Béla ur 1 frt. Az 1758. sz. gy. iven T. Buzik András ur 3 frt. A 345. sz. gy. iven T.
 Kassai Imre ur 2 frt. (Ehhez járultak: Kassai Imre 50 kr. Faule 50 kr. N. N. 50 kr.
 Gyula 50 kr.) Az 1598. sz. gy. iven T. Nyujtó Pál ur 5 frt. Az 1307. sz. gy. iven
 Méltóságos Zuber József ur 10 frt. A 760. sz. gy. iven Tek. Paksy Károly polgm. ur
 4 frt. 70 kr. (Ehhez járultak: Szt. 20 kr. T. P. 20 kr. Cseh Béla 50 kr. N. N. 20 kr. B.
 B. 20 kr. Szabó Bálint 20 kr. Olvashatallan 20 kr. Riry Lajos 50 kr. Pfenninger Károly
 20 kr. Olvashatallan 10 kr. Kovai Ferencz 20 kr. Merő Jenő 20 kr. Cresy Gábor 50 kr.
 Kövér Gábor 50 kr. V. J. 30 kr. Ercey Kálmán 20 kr. Farkas Gábor 30 kr. (Az 1319. sz.
 gy. iven Méltóságos Domahidy Ferencz főispán ur 11 frt. (Ehhez járultak: Domahidy Fe-
 rencz 5 frt. Kovács 1 frt. Zavary Miklós 1 frt. Nagy Béla 1 frt. Nagy László 1 frt.
 Jekey Mór 1 frt. Böszörmény Elek 1 frt.) Az 1314. sz. gy. iven Nm. Szapáry István
 gróf v. b. t. főispán 20 frt. Az 1396. sz. gy. iven A közs. isk. t. iskolaszéki Elnök-
 sége, Szt.-György 4 frt. (Ehhez járultak: Dworák Károly 2 frt. Grohmann 1 frt. Spa-
 cesk 1 frt.) Az 573. sz. gy. iven Nagys. Nászay Mór ur 10 frt. (Ehhez járultak: Rákossy
 Nászay Mór 5 frt. Rákossy Nászay Géza 1 frt. Rákossy Nászay Károly 2 frt. Dr. Havass
 Rezsóné szül. R. Nászay Erzsé 2 frt.) A 625. sz. gy. iven Nagys. Gschwindt Mihály 1
 5 frt. Az 1364. sz. gy. iven T. Stantics Károly 2 frt. 80 kr. (Ehhez járultak: a gyűjtő 1
 frt. Der Jozsef 60 kr. Stantics Lajos 1 frt. Karácsonyi Árpád 20 kr.) Az 1520. sz. gy. iven
 T. Gassik Lajos 1 frt. 90 kr. Ehhez járultak: a gyűjtő 50 kr. X. Y. 1 frt. Holczér 40 kr.) Az 1256.
 sz. gy. iven T. Kapi Gyula 4 frt. (Ehhez járultak: N. J. 1 frt. Markóczy Iréné 30 kr. Soproni
 magy. tekező társ. 1 frt. 46 kr. Wolfbauer vendégl. 20 kr. Papp Jozsef 44 kr. — Közlő:
 K. u r z Sámuel, az egyet. tanítógyűlés végrehajtó- és rendező bizottságának pénztárnoka.

közs. tanító, Szolnok. 475. Bóra György, tanító, Körtvelyes. 476. Óváry János, tanító, Ipoly-Damásd. 477. Gécs Jánosné, tanítóné, Békés-Csaba. 478. Sziller Károly, tanító, Nagy-Kikinda. 479. Weiser Karola, Nagy-Szt.-Miklós. 480. Kraemer Frigyes, tanító, Szász-kabánya. 481. Koncsék Lajos, tanító, Budapest. 482. Jurmánn János, tanító, Budapest. 483. Dr. Belay Jenő, tanár, Budapest. 484. Ozer Zsigmond, tanító, Budapest. 485. Richter Ferencz, igazg.-tanító, Budapest. 486. Fuchs Adám, igazg.-tanító, Pécs, Bányatelek. 487. Kelner János, tanító, Nagykarácsony. 488. Viskocsill Lajos, igazg.-tanító, Katalinfalva. 489. Neidenbach Ferencz, tanító, Katalinfalva. 490. Hollinger János, tanító, Katalinfalva. 491. Nagy Lajos, tanító, Kis-Tamási. 492 és 493. Theimleitner Károly, tanító és leánya, Sz. Ágotha. 494. Köllő János, tanító, Gyergyó-Ditrő. 495. Gaál Miklós, tanító, Gyergyó-Ditrő. 496. Blonder Salamon, izr. tanító, Szarvas. 497. Apró György, tanító, B.-Topolya. 498. Orbán József, r. k. tanító, Dad. 499. Farkas Ferencz ev. ref. tanító, Ekecs. 500. Elefánti József, igazg.-tanító, Czegléd. 501. Borenlits Márton, tanító, Kertes. 502. Báthor Kálmán, igazg.-tanító, Jász-Alsó-Szt.-György. 503. Morzál Róza, tanítónő, Jász-Alsó-Szt.-György. 504. Pink János, fõv. tanító, Budapest. 505. Ertl Heribert, tanító, Nádorvölgy. 506. Lénárd István, tanító, Üllő. 507. Lénárd Matild tanítónő, Üllő. 508. Sonntag Gyuláné, tanítónő, Üllő. 509. Pollacek Mór, közs.-tanító, Stomfa. 510. Mirtse Lajos, tanító, F.-Szálláspatak. 511. Weiszhausz Ignác áll. tanító, Kis-Várda. 512. Ember János, igazg.-tanító, Ungvár. 513. Krompaszky Ignác, tanító, Ungvár. 514. Erdői György, tanító, Alsó-Németi. 515. Takács László, igazg.-tanító, Nagy-Berezna. 516. Krausz Bernát, tanító, Kula. 517. Sigel Samu, tanító, Kula. 518. Kápolnai Gyula, közs. tanító, Budapest. 519. Marks Henrik, közs. tanító, Budapest. 520. Velösy Lipót, közs. tanító, Budapest. 521. Szépe Pál, tanító, Komárom. 522. Marcsa György, tanító, Komárom. 523. Szalkay Vilmos, tanító, Komárom. 524. Varga József, tanító, Pápa. 525. Hajdu Cecília, fõv. tanítónő, Budapest. 526. Moussong Géza, fõv. tanító, Budapest. 527. Hajnal Adolf, fõv. igazg.-tanító, Budapest. 528. Hány Lipót, tanító, Felső-Csalogány. 529. Ferenczi János, tanító, Szeged. 530. Vass Mátyás, tanító, Szeged. 531. Szögi Imre, tanító, Szeged. 532. Strasser József, tanító, Szeged. 533. Deutsch Samu, tanító, Szeged. 534. Mayer Márton, tanító, Szeged. 535. Ferenczi Béla, tanító, Szeged. 536. Sággy Lázár, igazg.-tanító, Szegvár. 537. Hatvani Endre, tanító, Szegvár. 538. Terpinsky Vilmos, tanító, Temes-Józsefváros. 539. Haiszer Henrik, ág. hitv. ev. tanító, Paks. 540. Rein János, ág. hitv. ev. tanító, Paks. 541. Bödy József, tanító, Zala-Egerszeg. 542. Becker János, tanító, Szerb-Csanád. 543. Wagner Mihály, igazg.-tanító, Zólyom-Lipcese. 544. Hunyadi Nándor, tanító, Kóhida. 545. Somogyi Géza, igazg.-tanító, Znió-Váralja. 546. Stojádinovics Pál, tanító, Pancsova. 547. Stojádinovics Ilka, tanítónő, Pancsova. 548. Szokolay Dániel, tanító, Pancsova. 549. Thomics Dusán, tanító, Pancsova. 550. Thomics Katalin, tanítónő, Pancsova. 551. Martinovics Iván, tanító, Pancsova. 552. Scherter Antal, tanító, Pancsova. 553. Lemle Rezső, tanító, Pancsova. 554. Steiner János, tanító, Pancsova. 555. Karner János, tanító, Pancsova. 556. Tóth József, tanító, T.-Dörögh. 557. Gselmann Mátyás, tanító, Kaposcs. 558. Kármán József, tanító, Besztercebánya. 559. Zágomi Sándor, tanító, Etfalva. 560. Égeni Samu, tanító, Dath. 561. Kuliszeky Ernő, kir. tanfelügyelõ, Magyar-Ovár. 562. Kemény Mór, fõeleml. tanító, Nagy-Kanizsa. 563. Adrojan Miklós, áll. tkp. gyak. isk. tanító, Csurgó. 564. Bellár Camil, tanító, Nagy-Bossány. 565. Szombathy Imre, tanító, Tenyes-Létke. 566. Benke Balázs, tanító, Budapest. 567. Brantner Albin, tanító, Domonló. 568. Unterrheiner József, tanító, Német-Csanádi. 569. Bodonyi Nándor, tanító, Bar-Sellye. 570. Lukász Ferencz, tanító, Gyertyámos. 571. Hunyady Lajos áll. tanító, Segesvár. 572. Weinberger Alajos fõv. tanító, Budapest. 573. Dolnai Gyula, szerkesztõ, Budapest. 574. Dr. Gombár Tivadar, isksz. elnök, Budapest. 575. Petrovics György, fõtanító, Erd. 576. Martini János, tanító, Nagy-kikinda. 577. Retzler István, tanító, Nagy-kikinda. 578. Eichler Jakab, tanító, Losonc. 579. Domber József, tanító, Losonc. 580. Folkmann János, tanító, Zólyom. 581. Paál Ferencz, igazg.-tanító, Brassó-Apácza. 582. Paál-Modrach Anna, tanítónő, Brassó-Apácza. 583. Morosán Imre, tanító, Aranyos-Meyer. 584. Csizmadia Aladár, tanító, Soly-Hajmáskér. 585. Schiffler Aurél, tanító, Bicske. 586. Jakab Dániel, tanító, Bicske. 587. Szabó Kálmán, fõtanító, Öntésen. 588. Csukási Mór, tanító, Makó. 589. Szabó István, tanító, Körösbánya. 590. Hoffmann Mór, p. tanító, Kanizsa. 591. Talabér Ferencz, ág. ev. tanító, Varány. 592. Ochsenhofer Ede, tanító, Szt.-Tamás. 593. Tormássy Károly, tanító, Szt.-Tamás. 594. Pauker Lipót, tanító, Nagy-Szt.-Miklós. 595. Blumenstock Jakab, tanító, Bonyhád. 596. Pásztor Imre, tanító, Herkály. 597. Taborita János, tanító, Jász-Ápáthy. 598. Schenk Jakab, isk. igazg. Fehértemplom. 599. Körvélyessy László, ref. tanító, Vác. 600. Pokorny Karolin, tanítónő, Detta.

Adományok a IV. egyet. tanitógyűlés czéljaira. A szétküldött gyűjtő ivenk
 ujabban a következő adományok érkeztek be hozzám: Nyitravármegye tanácsa 11 frt.
 50 kr. Zetner Ede tanár ur 3 frt. Nagys. Eötvös Károly kir. tanf. 2 frt. Jálies Géza bor-
 keskedő 10 frt. Aradvidéki tanitógyűl. 20 frt. A 3116. sz. gy. iven Munkácsi társaskör
 1 frt. A 749. sz. gy. iven Nagys. Csilléry Dávid 1 frt. Az 1410. sz. gy. iven A közs. is-
 kolai tanács iskolaszéki elnöksége, Keeskemét, 5 frt. (Ehhez járultak: Dömötör Sándor
 1 frt. Izmos Béla 1 frt. Csabai Imre 1 frt. Mészáros János 2 frt. Az 563. sz. gy. iven
 Nagys. Mechwart András 5 frt. és Takács 1 frt.) Az 1594 sz. gy. iven Mady Lajos 1 frt.
 A 972. sz. gy. iven »Iskolai Szemle«, Csurgó 3 frt. 80 kr. A 234. sz. gy. iven Tek. Rác
 Odön ur iven 2 frt. 50 kr. (Ehhez járultak: Rác Odön 1 frt. Rác Karesi 1 frt. Rác
 Ödöné 50 kr.) A 158. sz. gy. iven Tek. Molnár László ur 3 frt. A 130. sz. gy. iven
 Tek. Köpesdy Sándor ur 20 frt.) Ehhez járultak Márki S. dr. 1 frt. Köpesdy Sándor áll.
 gymn. igazg. 1 frt. 50 kr. Bányai József vendéglős 1 frt. Jaksic I. F. 1 frt. Schlesinger
 I. 1 frt. Wittmann Ferencz 1 frt. N. N. 50 kr. Réthy I. 50 kr. Klein Ignác 50 kr. Nemes
 F. 1 frt. Dr. Kelemen Dezső 1 frt. Weisz Lajos 50 kr. Véghlesi Veraforrás 5 frt. B. 1 frt.
 Sternberg Armin 50 kr. Guttman Armin 50 kr. S. Robitschek 50 kr. Sachs Hermann 50 kr.
 Novák Ferry 50 kr.) A 3156. sz. gy. iven a dobsinai casino nagys. Elnöksége 7 frt. 20
 kr. Ehhez járultak: Klein Samu 1 frt. Wiesinger Károly 30 kr. Nemes Géza 1 frt. Ul-
 reich János 40 kr. Szangl Mihály 40 kr. Sárkány Boldizsár 40 kr. Fábry János 40 kr.
 Szontagh Beldizsár 40 kr. Szontagh Márton 40 kr. Nikl Gyula 40 kr. Kubiczek 30 kr.
 Sárkány Kálmán 40 kr. Szontagh Béla 50 kr. Melcer Ede 50 kr. Tirieber Szilárd 40 kr.)
 A 802. sz. gy. iven Nagys. Kresztics János n-beeskereki polgármester ur 22 frt. (Ehhez
 járultak: Daniél László 2 frt. Kresztics János 1 frt. Mangold Armin L 1 frt. Maurer Árpád
 1 frt. Haidegger Odön 1 frt. Billitz János 50 kr. Dr. Brauer Jakab 1 frt. Dr. Demko
 Pál 2 frt. Pollák Győző 50 kr. Nagys. beeskereki Takarékpéztár 3 frt. Takaréék és elő-
 leg egyll. 5 frt. Stagelschmidt János 1 frt. Hermann Weisz 1 frt. Nikolaus 1 frt. Nagy-
 beeskereki népbank részv. társ. 1 frt.) Az 1. sz. gy. iven Nagys. Szathmári György orsz.
 képv. ur 12 frt. Az 1613. sz. gy. iven Rédei János ur 1 frt. 20 kr. (Ehhez járultak N. N.
 20 kr. Rédei János 50 kr. Nagy Lajos 50 kr.) A 869. sz. gy. iven Nagys. Lévai Ferencz
 kir. tanácsos ur 4 frt. A 666. sz. gy. iven »Paedagogiai szemle« 26 frt. 60 kr. (Ehhez
 járultak: Olvashatlan 5 frt. Reich Ignác 1 frt. Mártzy Nándor 2 frt. Mártzy Rezső 1
 frt. Schön József 1 frt. Cristofer Vincze 1 frt. Paulheimer István 1 frt. Sturza János 2
 frt. Paulheim József 1 frt. Kaschnitz 1 frt. Dr. Apaticzky Sándor 1 frt. N. N. Ters-
 tyánszky Sándor 1 frt. özv. Ágoston Antalné 1 frt. Porzsoló Ernő 1 frt. N. N. 50 kr. K.
 J. 50 kr. F. K. 60 kr. Dr. Ötvös József 2 frt. Dr. Magyary 1 frt. Ohmüller 50 kr.) A
 201. sz. gy. iven Kápolnay Gyula ur 2 frt. (Ehhez járult: Jankovics József 2 frt.) A 207.
 sz. gy. iven Tek. Kovács Rezső ur 4 frt. (Ehhez járultak: Kovács Rezső 1 frt. Adler
 Károly 2 frt. Raditz Adolf 1 frt.) Az 502. sz. gy. iven T. Örley János ur 2 frt.
 (Ehhez járultak Örley János 1 frt. Laukovich Károly 1 frt.) A 249. sz. gy. iven T. Sipőcz
 Béla ur 1 frt. Az 1758. sz. gy. iven T. Buzik András ur 3 frt. A 345 sz. gy. iven T.
 Kassai Imre ur 2 frt. (Ehhez járultak: Kassai Imre 50 kr. Faule 50 kr. N. N. 50 kr.
 Gyulai 50 kr.) Az 1598. sz. gy. iven T. Nyujtó Pál ur 5 frt. Az 1307. sz. gy. iven
 Méltóságos Zuber József ur 10 frt. A 760. sz. gy. iven Tek. Paksy Károly polgm. ur
 4 frt. 70 kr. (Ehhez járultak: Szt. 20 kr. T. P. 20 kr. Cseh Béla 50 kr. N. N. 20 kr. B.
 B. 20 kr. Szabó Bálint 20 kr. Olvashatatlan 20 kr. Riry Lajos 50 kr. Pfénninger Károly
 20 kr. Olvashatatlan 10 kr. Kovai Ferencz 20 kr. Merő Jenő 20 kr. Cresy Gábor 50 kr.
 Kövér Gábor 50 kr. V. J. 30 kr. Ercey Kálmán 20 kr. Farkas Gábor 30 kr. (Az 1319 sz.
 gy. iven Méltóságos Domahidy Ferencz főispán ur 11 frt. (Ehhez járultak: Domahidy Fe-
 rencz 5 frt. Kovács 1 frt. Zavary Miklós 1 frt. Nagy Béla 1 frt. Nagy László 1 frt.
 Jekey Mór 1 frt. Böszörmény Elek 1 frt.) Az 1314. sz. gy. iven Nm. Szapáry István
 gróf v. b. t. főispán 20 frt. Az 1396. sz. gy. iven A közs. isk. t. iskolaszéki Elnök-
 sége, Szt.-György 4 frt. (Ehhez járultak: Dworák Károly 2 frt. Grohmann 1 frt. Spa-
 csek 1 frt.) Az 573. sz. gy. iven Nagys. Nászay Mór ur 10 frt. (Ehhez járultak: Rákossy
 Nászay Mór 5 frt. Rákossy Nászay Géza 1 frt. Rákossy Nászay Károly 2 frt. Dr. Havass
 Rezsőné szül. R. Nászay Erzs 2 frt.) A 625 sz. gy. iven Nagys. Gschwindt Mihály ur
 5 frt. Az 1364. sz. gy. iven T. Stantics Károly 2 frt. 80 kr. (Ehhez járultak: a gyűjtő 1
 frt. Dér József 60 kr. Stantics Lajos 1 frt. Karácsonyi Árpád 20 kr.) Az 1520. sz. gy. iven
 T. Gassik Lajos 1 frt. 90 kr. Ehhez járultak: a gyűjtő 50 kr. X. Y. 1 frt. Holzer 40 kr.) Az 1256.
 sz. gy. iven T. Kapi Gyula 4 frt. (Ehhez járultak: N. J. 1 frt. Markóczi Imréné 30 kr. Soproni
 sz. gy. iven T. Kapi Gyula 4 frt. (Ehhez járultak: N. J. 1 frt. Markóczi Imréné 30 kr. — Közli:
 magy. tekéző társ. 1 frt. 46 kr. Wolfsbauer vendégl. 30 kr. Papp József 44 kr. — Közli:
 K u r z Sámuel, az egyet. tanitógyűlés végrehajtó- és rendező-bizottságának pénztárnoka.

VEGYESEK.

— A III. egyetemes tanítógyűlés végrehajtó-bizottságának közp. választmánya f. é. aug. hó 9-én (szombaton) d. u. 6 órakor az V. ker. Szemere-utcai népiskolában az egyet. gyűlés ügyrendjének és a kiküldendő országos közp. bizottság szervezetének megállapítása tárgyában ülést tart, melyre a központ tagjait s az érdeklődőket tisztelettel meghívja — az elnökség.

— A Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete f. é. augusztus 18-án és 19-én tartja rendes közgyűlését Budapesten. — A közgyűlésnek lefolyása a következő lesz: Augusztus 17-én d. u. 5 órakor a Magyar Tudományos Akadémia kis ülés-termében az egyesület nagy választmánya ülést tart, a melyen a közgyűlés tárgyainak sorrendje fog részletesen megállapíttatni. — Az ülés után ismerkedőestély lesz a Vigadó éttermében. Augusztus 18-án és 19-én, mindig reggel 8 órakor kezdődőleg, tartatik a közgyűlés a Magyar Tudományos Akadémia kis ülés-termében. A közgyűlés tárgyai lesznek: 1. Elnöki megnyitó. — 2. Titkári jelentés. — 3. Pénztári jelentés. — 4. A titkári megválasztása. — 5. A közgyűlésre kitűzött tételek megvitatása, u. m.: a) a tanterv módosítása; b) a gyakorló iskola szervezete és a gyakorlati kiképzés; c) a tanítóképesítő vizsgálatok; d) a tanítóképzőintézetekbe való felvétel és a felvételi vizsgálatok; e) a felekezeti tanárok anyagi helyzetének javítása. — 6. Indítványok. — A közgyűlésre az egyesület tisztelt tagjait, a népoktatás terén működő tanárokat, tanítókat és tanfelügyelőket, a tanügy barátait és a szives érdeklődőket tisztelettel meghívjuk. — Budapest, 1890. július 22-én. — Péterfy Sándor, elnök. — Nagy László, titkár.

— Az ung-beregmegyei rom. kath. néptanítók egyesülete némely »hivatottak« lebeszélése daczára is meleg érdeklődéssel kíséri az egyetemes gyűlést, tagjait a gyűlésen való megjelenésre buzdítja; erre vonatkozólag idézzük legközelebbi közgyűlése jegyzőkönyvének 7-ik pontját: »7. Olvastattott a III. egyetemes tanítógyűlés végrehajtó bizottságának a tanító-egyesületekhez intézett felhívása, melyben a magyarországi néptanítók IV. egyetemes gyűlését Budapesten aug. 20-ikára egybehívja. A közgyűlés, belátván a végrehajtó-bizottság nemes intencióit, e gyűlésen való megjelenést minden tagjának ajánlja.« — A 9. pont tanúsága szerint Muncskó Pál, szerednyei plébános, a papság körében gyűlést indítványoz az egyetemes gyűlésen megjelenni akaró szegény tanítók részére, mi általános helyesléssel fogadtatik. — Emeli ezeknek az örvendetes dolgoknak az értékét az a körülmény, hogy e határozatok több plébános és Munkács város kitünő papja, Pasqual Antal, apát, beregi főesperes, helyesléseivel hoztattak.

— A IV. egyetemes tanító-gyűlés köréből. Az elszállásoló bizottság figyelemzetli a vidéki kartársakat, hogy legkésőbb augusztus 15-ig küldjék be 2 fityvi tagsági díjaikat, minthogy a gyűlés tartama alatt egyrészt az országos ünnep, másrészt az orsz. vásár miatt mind a szállodák, mind a magán-szobák annyira el lesznek foglalva, hogy az elszállásoló bizottság a 15-én tul jelentkezőknek nem fogadhat szállást s így ezek azon kényelmetlen helyzetbe juthatnak, hogy lakás nélkül maradnak. Ugyanezen figyelemzetés szólni mihez tartásul azon kartársaknak is, kik a gyűlésre jelentkeztek ugyan, de a 2 fityot ezideig még be nem küldték, mert a rend. biz. csak a tagsági díj bektüldése után tehet intézkedést a szállás rendezése-, illetőleg annak kifogadására nézve.

— Adakozások Márki J. tdr. síremlékére: Az 54. sz. gy. iven a IX. ker. sokorsár-uti el. népiskola tantestülete 1 fty 20 kr. — Az I. ker. Krisztina-téri közs. el. népiskola tantestülete 6 fty. — A 49. sz. gy. iven Váradi Amadé 1 fty, Császár Irén 1 fty, Fodor Riza 50 kr. Összesen 2 fty 50 kr. Nagys. Dr. Ballagi Mór egyemi tanár ur 2 fty, Nagys. Zirzen Janka urnó 2 fty, Sebestyén Gyula 1 fty. Összesen 14 fty 70 kr. Előbb kimutatott összeg 157 fty 05 kr. Ezuttal a főösszeg 171 fty. 75 kr. Budapest, 1890. július 28. PATACSCS János, egyll. pénztáros.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

M. T. Bezdán. Nagyon kívánatos lett volna, hogy előbb küldjék be egyesületük határozatát a kijelölt tételekre nézve. Minket nagyon hátráltatott munkánkban. Az »Értésítő«-ben és a »Napló«-ban mindenestre meg fog jelenni. — M. G. Pomáz. A közönyt nem mindig törhetjük meg egy — bár sok igazságot tartalmazó, de sokszor ellenszenvet is kelthető — cikk közrebocsajjtásával. A hallgató, de azért következetes szívóssággal végzett munka a legjobb vonzó erő a tömörítésre. Mi azt hisszük, hogy a IV. egyetemes tanítógyűlés tagjainak száma aug. 19-ig meghaladja az ezeret, hisz' fővárosi ügytársainknak nem szükséges előbb váltani meg az igazoló-jegyet, mint a gyűlés napján. Azért legyünk türelemmel s reméljük a legjobbat!

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY.

A IV. EGYETEMES TANITÓGYÜLÉS HIVATALOS KÖZLÖNYE.

FELELŐS SZERKESZTŐ :

SOMLYAY JÓZSEF.

KIADÓ :

LAMPEL RÓBERT.

(WODIANER F. ÉS FIAI.)

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára : egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz (Budapest, I. ker., Alkotás-
uteza 19. sz.); előfizetési pénzek, reclamátiók és hirdetések a kiadóhoz, **LAMPEL RÓBERT**
(Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedéséhez, Budapest, Andrassy-ut 21. sz.
küldendők.

BUDAPEST, 1890.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

csász. és kir. udv. könyvkereskedés kiadása.

A tankönyv-meghatározásoknál szives figyelembe ajánlva!

Osztályok szerint rendezett jegyzéke

LAMPEL RÓBERT

(WODIANER

F. ÉS FIAI)

császári és királyi udvari

könyvkereskedés kiadásában

Budapesten, Andrásy-ut 21. sz. a.

megjelent, és az állami, községi, társulati és magán jellegű nép-
oktatási tanintézetek, kereskedelmi és ipariskolák használatára

a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumtól

általánosan engedélyezett tankönyveknek.

I. osztály.

- Dr. Gööz-Schön-Trájtler.** Magyar ABC és Olvasókönyv.
(Bevezető rész a Magyar Nemzeti Olvasókönyvekhez.)
Az írott rész szövegét előírta Vajda Pál, ára kötve 20 kr.
- Fali olvasóablak,** egyttal írásminták a **Dr. Gööz-Schön-Trájtler-féle** ABC-hez (13 nyomtatott, 13 írott falitábla) 3 frt.
- Faludi J.—Szép J.** Magyar ABC és Olvasókönyv, ára kötve 20 kr.
- Faludi J.—Szép J.** Német ABC és Olvasókönyv, ára kötve 32 kr.
- Zelliger-féle** magyar beszédgyakorlatok (Ungar. Sprachüb.) A német tannyelvű népisk. I. és II. oszt. szám. átdolgozta **Spitzer Lipót.**
- Hortobágyi A.—Könyves K.—Szabó L.** Énektani példatár, I. oszt., ára 10 kr.

II. osztály.

- Magyar Nemzeti Olvasókönyv,** a II. oszt. szám., ára kötve 30 kr.
- ***Faludi J.—Szép J.** Magyar olvasókönyv II. köt., ára kötve 28 kr.
- Faludi J.—Szép J.** Német ABC és Olvasókönyv, ára kötve 32 kr.
- Belieza J.** Magyar nyelvtani kézikönyv, I. füzet a II. oszt. sz. 15 kr.
- Vargyas E.** Magyar nyelvtan, falusi isk. szám., ára kötve 20 kr.
- Erényi M.—Dr. Balassa J.** Kis magyar nyelvtan feladat-tárral, ára kötve 30 kr.
- Faludi (Fuchs) J.** Számvetési gyakorlókönyv, I. füzet a II. osztály számára, ára kötve 15 kr.
- Zelliger-féle** magyar beszédgyakorlatok (Ungar. Sprachüb.) A német tannyelvű népisk. I. és II. oszt. szám. átdolgozta **Spitzer Lipót.**
- Hortobágyi F.—Könyves K.—Szabó L.** Énektani példatár, II. oszt., ára 15 kr.

III. osztály.

- Magyar Nemzeti Olvasókönyv,** a III. oszt. szám., ára 36 kr.
- ***Faludi J.—Szép J.** Magyar olvasókönyv III. köt., ára kötve 36 kr.
- Faludi J.—Szép J.** Német olvasókönyv. II. kötet, ára kötve 40 kr.
- Belieza J.** Magy. nyelvt. kézik. II. füz., a III. oszt. szám. ára 20 kr.
- Vargyas E.** Magyar nyelvtan, falusi isk. szám., ára kötve 20 kr.
- Erényi M.—Dr. Balassa J.** Kis magyar nyelvtan feladat-tárral, ára kötve 30 kr.
- Faludi (Fuchs) J.** Számvetésigyakorlókönyv. II. füzet, a III. osztály számára, ára kötve 18 kr.
- Hatsek Ign.** Magyarország megyei térképeiből 20 vagy 30 kr.
- Hatsek Ign.** Magyarország térképe a legújabb megyei beosztás szerint. Minden megye külön színnel színeztve ára 20 kr.
- Dobóczy L.** Gazdasági és kertészeti füzetek I., az elemi fiúiskolák III és IV. osztálya számára, ára 18 kr.
- Dobóczy L.** Gazdasági és kertészeti füzetek III., az elemi leányiskolák III. és IV. osztálya számára, ára 18 kr.
- Hortobágyi A.—Könyves K.—Szabó L.** Énektani példatár, III. oszt., ára 20 kr.
- Vajda P.** Szépirási minták népisk. számára, ára 15 kr és 20 kr.

A miniszteri enged. száma.

16163—1890

16163 - 1890

17358—1888

17358—1888

Enged. végett betérjesztve.

Enged. végett betérjesztve.

4954—1890

17358—1888

17358—1888

17358—1888

43855—1889

Enged. végett betérjesztve.

14539—1889

Enged. végett betérjesztve.

Enged. végett betérjesztve.

4954—1890

17358—1888

17358—1888

17358—1888

43855—1889

Enged. végett betérjesztve.

14539—1889

14596—1879

17358—1888

11662—1890

11662 - 1890

Enged. végett betérjesztve.

25924—1889

IV. osztály.

Magyar Nemzeti Olvasókönyv, a IV. oszt. szám., ára kötve 40 kr.	
*Faludi J.—Szép J. Magyar olvasókönyv. IV. köt., ára kötve 44 kr.	
Faludi J.—Szép J. Német Olvasókönyv, III. kötet ára kötve 48 kr.	
Belleza J. Magy. nyelvt. kézik., III. füz., a IV. oszt. szám. ára 20 kr.	
Vargyas E. Magyar nyelvtan falusi isk. szám., ára kötve 20 kr.	
Erényi M.—Dr. Balassa J. Kis magyar nyelvtan feladat- tárral, ára kötve 30 kr.	
Spitzer L. Német nyelvgyakorló, ára 30 kr.	
Német nyelvtan, magyar-német és német-magyar gyakorl. főadatokkal, ára kötve 40 kr.	
Langraf M. Deutsche Sprachlehre I., ára kötve 36 kr.	
*Erényi M. Gyakorl. tanfolyam a német nyelv megtanul. ára 60 kr.	
Dallos I.—Torkos L.—Dr. Sonnenfeld Zs. Praktischer Lehrgang zur Erlernung der Ungar. Sprache, I. kötet. ára 36 kr.	46878—1889
Faludi (Fuchs) J. Számvetési gyakorlókönyv. III. füzet a IV. osztály számára, ára kötve 20 kr.	17358—1888
Dr. Brózik K. Földrajz a népisk. IV. oszt. sz., ára kötve 20 kr.	3973—1890
Kuttner S. Első oktatás a földrajzban, a népiskolák IV., V. és VI. osztálya számára. Teljesen átdolgozták Suppan Vilmos és Laukó Albert, ára kötve 30 kr.	14539—1889
*Kuttner A. M. Mayer. Erst. Unterr. in der Erdbeschreibug 30 kr.	17358—1888
Schwicker H. J. Geogr. v. Ung. (Német tanny. isk. sz.) kötve 40 kr.	17358—1888
*Kuttner A. Krátky zemepis na uhorska Krajinu, ára kötve 36 kr.	17358—1888
*Mayer M. A magyar irodalomtört. rövid vázlat, ára 20 kr.	17358—1888
Lange H.—Dr. Cherven Fl. Elemi iskolai atlasz, 2-dik bővített kiadás, 13 színezett lapon. ára 40 kr.	14539—1889
Hatsek I. Magyaror. megy. térk., ugy mint a III. oszt. ára 20 kr.	14596—1879
Hatsek I. Magyarország térképe, mint a III. oszt. ára 20 kr.	17358—1888
Dobóczy L. Gazdas. és kert. füz., mint a III. oszt. ára 18 kr.	11662—1890
Hortobágyi A.—Könyves K.—Szabó L. Énektani példa- tár, IV. oszt., ára 20 kr.	
Vajda P. Szépirási minták népisk. számára, ára 15 kr és 20 kr	Enged. végett beterjesztve. 25924—1889

V. osztály.

Magyar Nemzeti Olvasókönyv, az V. oszt. szám. ára kötve 62 kr.	4954—1890
Belleza J. Magyar nyelvtani kézikönyv. IV. füzet, az V. és VI. osztály számára, ára 40 kr.	17358—1888
Vargyas E. Magyar nyelvtan falusi isk. szám., ára kötve 20 kr.	43855—1889
Erényi M.—Dr. Balassa J. Kis magy. nyelvt. feladat. ára köt. 30 kr.	Enged. végett beterjesztve.
Dallos J.—Torkos L.—Dr. Sonnenfeld Zs. Praktischer Lehrgang zur Erlernung der Ungar Sprache, I. kötet, ára 36 kr.	46878—1889
*Dallos I. Prakt. Lehrg. zur Erlern. d. ung. Sprache, II. köt. ára 36 kr.	17358—1888
Spitzer L. Német nyelvgyakorló, ára 30 kr.	6527—1890
Német nyelvtan, magyar-német és német-magyar gyakorl. főadatokkal, ára kötve 40 kr.	7908—1890
*Erényi M. Gyakorl. tanf. a német nyelv megtanulására, 60 kr.	17358—1888
Langraf M. Deutsche Sprachlehre I., ára kötve 36 kr.	17358—1888
Langraf M. Deutsche Sprachlehre II., ára kötve 36 kr.	8711—1890
Kuttner S. Első oktatás a Magyarok történetében. Teljesen átdolgozták Suppan V. és Laukó A., ára kötve 30 kr.	14539—1889
Kuttner A.—W. Suppan. Erst. Unt. i. d. Ung. Geschichte köt. 30 kr.	19833—1889
*Kuttner A. Krátky Dejepis Uhorska, ára kötve 30 kr.	17358—1888
Vargyas E. Magyarok története. Falusi isk. sz., ára kötve 20 kr.	7487—1890
Dr. Csiky K. Alkotmánytan népiskolák számára ára kötve 24 kr.	42931—1889
Mayer M. Rövid Alkotmánytan, ára 16 kr.	7908—1890
*Gajdos—Mayer Gy. Alkotmánytan, ára 30 kr.	17358—1888
*Mayer M. Verfassungslehre, ára 20 kr.	17358—1888
Dr. Brózik K. Földrajz a népisk. V. oszt. sz., ára kötve 30 kr.	3973—1890
Kuttner S. Első oktatás a földrajzban. A népiskolák IV., V. és VI. osztály számára teljesen átdolgozták Suppan V. és Laukó G., ára 30 kr.	17358—1888
*Kuttner A.—M. Mayer. Erster Unterricht in der Erd- beschreibung, ára kötve 30 kr.	17358—1888
*Kuttner A.—M. Mayer. Kleine Schulgeogr. ára füz. 48. köt. 60 kr.	14358—1889
*Kuttner A. Krátky zemepis na uhorska Krajinu, ára kötve 36 kr.	17358—1888
*Mayer M. A magyar irod. történet rövid vázlat, ára 20 kr.	17358—1888
Lange H.—Dr. Cherven Fl. Elemi isk. atlasz, ára 40 kr.	14539—1889

	A miniszteri enged. száma
Hatsék I. Magyarország térképe mint a IV. osztályban ára 20 kr.	17358—1888
Kuttner S. Kis Természettan. Teljesen átdolg. Suppan V. ára 36 kr.	14539—1889
Dr. Heller Agost. Természettan és chemia eleme. ára kötve 40 kr.	15354—1890
Kuttner A.—W. Suppan. Kleine Naturlehre, ára kötve 30 kr.	42042—1889
Báthory Ándor. Természettan a népisk. szám. 78 kép., ára kötve 40 kr.	6326—1890
Kuttner S. Első oktatás a Természettanban. Teljesen átdolgozták Suppan V. és Kozoosa T., ára kötve 40 kr.	14539—1889
*Kuttner A.—A. Suppan. Erster Unterr. i. d. Naturgesch. ára 36 kr.	17358—1888
Vargyas E. Természettan módszeres előadásban, ára kötve 20 kr.	7487—1890
Kakujay K. Természettan, ára 60 kr.	17358—1888
Kakujay K. Naturgeschichte, ára 60 kr.	17358—1888
Buza J. Naturgeschichte, ára kötve 40 kr.	7491—1890
Dr. Csapodi István. Dr. Gerlóczy F. Egészségtan. népisk. számára, ára kötve 24 kr.	12755—1890
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek II., az elemi iskolák V. és VI. osztálya számára,	11662—1890
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek IV., az elemi iskolák V. és VI. osztálya számára.	4068—1885
Hortobágyi A.—Könyves K.—Szabó L. Énektani példatár, V/VI. oszt., ára 30 kr.	Enged. végett heterjesztve. 25924—1889
Vaida P. Szépirási minták népisk. számára, ára 15 kr és 20 kr.	

VI. osztály.

Magyar Nemzeti olvasókönyv, a VI. osztály számára ára 64 kr.	4954—1890
Dr. Brózik K. Földrajz a népisk. VI. oszt. sz., ára kötve 20 kr.	3973—1890
Magyar nyelv, Német nyelv, Magyarok története, Alkotmánytan, Földrajz, Atlasz, Természettan, Temészettan és Gazdaságtan, Egész- ségtan, Énektani példatár és Szépirási minták egy mint az V. oszt.	Engedélyezve a fenti számok alatt.

Felső népiskolai tankönyvek.

Dr. Schwicker J. H. Általános földrajz, ára 1 frt 20 kr.	17358—1888
*Dr. Schwicker J. H. Allgemeine Geographie, ára 1 frt 20 kr.	17358—1888
Kuttner S. Kis általános földrajz. Teljesen átdolgozták Suppan V. és Lauko A. ára füzve 48 kr., kötve 60 kr.	5352—1890
*Kuttner A.—M. Mayer. Kis világtört. Képes kiadás, ára 60 kr.	17358—1888
*Kuttner A.—M. Mayer. Leitfaden der Weltgeschichte, ára 70 kr.	17358—1888
Jánosi F. Magyarország alkotmánya, ára 50 kr.	17358—1888
Vajda P. Szépirási minták, ára 40 kr.	17358—1888
Vajda P. Rondírás, ára 40 kr.	4950—1890
Kakujay K. A természettan oktatás vezér- és kézi könyve 60 kr.	17358—1888
Kakujay K. Hilfs- u. Handb. für den Naturgesch. Unterr., ára 60 kr.	17358—1888
Lange—Dr. Cherven F. Elemi iskolai atlasz, ára 40 kr.	17358—1888
*Mayer M. Alak- és mértan, ára 80 kr.	17358—1888

Alsófoku ipar- és kereskedelmi iskolai tankönyvek.

Bún S. Egyszerű és kettős könyvvitel, ára 1 frt 20 kr.	7919—1890
Dr. Gyulay Béla. Alsófoku keresk. isk. olvasókönyv. I. osztály számára, ára 60 kr.	19948—1889
Dr. Gyulay Béla. Alsófoku ker. isk. olvasók. II. oszt. sz. ára 60 kr.	21261—1886
Dr. Gyulay Béla. Ipariskolai olvasókönyv I. évf. 44 kr. köt. 50 kr.	19948—1889
Dr. Gyulay Béla. Ipariskolai olvasókönyv II. évf. 44 kr. köt. 50 kr.	6600—1887
Dr. Veress Vilmos. Általános számtan, alsófoku keresk. isk. I. osztálya számára, ára 50 kr.	17358—1888
Dr. Veress Vilmos. Keresk. számtan az alsófoku keresk. isk. 2—3 osztály számára, ára 1 frt 20 kr.	815—1887
Dr. Veress Vilmos. Számtan az alsófoku ipariskolák szám. I. évfolyam, ára kötve 30 kr.	17358—1888
Dr. Veress Vilmos. Számtan az alsófoku ipariskolák szám. II. évfolyam, ára kötve 30 kr.	17358—1888
Dr. Veress Vilmos. Számtan az alsófoku ipariskolák szám. III. évfolyam, ára 30 kr.	17358—1888
Vidéky János. Módszeres rajzoktatás. Rajzmintalap, 13 frt 80 kr. üjtémény 14 füzet.	46130—1888

A *gal jelölt művek ideig. engedélyezést nyerve, ott, hol használatban vannak, a 17358—1888. sz. miniszteri rendelet értelmében továbbra is minden akadály nélkül használhatók.